

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
**Sivil Toplum Kuruluşları
Eğitim ve Araştırma Birimi**

**Yerel Yönetimlerde Karar Alma Süreçleri
ve Katılım Yöntemleri**

Hüseyin Irmak

**Savunuculuk ve Politikaları Etkileme
Konferans Yazıları no 9, 2009**

Kaset Çözümü ve Redaksiyon Dilek Hepgüler

Hüseyin Irmak: Hoşgeldiniz ya da ben hoşgeldim. Benim adım Hüseyin Irmak, Kağıthane belediyesinin basın danışmanlığını yapıyorum yaklaşık 16 yıldır. Kağıthane bölgesi biraz problemlili bir yer aslında, yani yerel yönetim, şehircilik, yerleşim ve insan profili açısından. O nedenle bizim mesela Kadıköy, Şişli, Beşiktaş gibi oturmuş yerlere göre daha farklı problemlerimiz oldu her zaman. Bunun da bize getirdiği daha farklı tecrübeler oldu, ama ben önce belediye deyince sizin algınızı öğrenmek istiyorum. Herkes İstanbul'da mı oturuyor burada olanlar?

Katılımcı: Hayır tam tersi.

Hüseyin Irmak: Herkes dışarıda oturuyor. Belediye olarak algınızı kısa kısa alabilirsem ya da söylemek isteyen varsa söylesen ben oradan girmeye çalışayım. Belediye algınız nedir, onu merak ediyorum.

Katılımcı : Yol yapan birileri.

Hüseyin Irmak: Belediye ile iletişiminizden sizin kafanızda artı kalan bir imaj, etki nedir? O konuda da birşeyler söyleseniz, varsa iletişiminiz?

Katılımcı : Mesela bizim belediyeden taleplerimizin çoğuna karşılık bulduk derneğin yönetim kuruluyuz diye ama birimler arasında koordinasyonsuzluk fark ettim. Yani başkan yardımcılarıyla başkan farklı yönler çizabiliyor, birisinin olmaz dediği şeyi diğeri çözebiliyor. O beni çok rahatsız etmişti, yani iyi bir ekibinin olmadığını düşünmüştüm. Başkan yardımcısı çözemeyince başkana kadar gitmek durumunda kaldım. Belediyenin herkese eşit muamelede bulunmaması beni çok rahatsız etti. Mesela oturduğum sitede şöyle düşünmüştüm, bu siteden kaç kişi oy verdi ki buraya hizmet getirecek? Bunun gibi kendilerine oy verenlere götürecekt ama oy vermeyenlere götürmeyecek gibi bir zihniyette olmaları beni çok rahatsız etmişti. Yani bu gibi şeylerle karşılaştım ama genelde sosyal amaçlı yaptığımız çalışmalarda destek bulduk.

Katılımcı: Belediye ve kadın örgütleri arasında çok güzel bir ilişki var, sadece bir şirinlik anlamında güzel bir ilişki var. Kadınların işte böyle güzel kadınlar değil de, 'bayanlar bizim başımızın tacı, geleceğimiz' falan böyle sözle avundurmak gibi.

Trabzon'dan geliyorum ve çok iyi ilişkilerimizin olmasına rağmen örgütümüzle belediyenin, bir platformumuz var, uygulanan BM ortak programı var. Üstelik belediyeyle ortak bir program olduğu halde biz sığınma evini açtıramadık. Kanunlar değişti, yönetim değişti, yönetim değiştikten sonra da başkan işbaşına geldiği gibi kreşi kapatmaya kalktı, tek kreşi var onu da kapatmaya kalktı. Bizler vatandaşlar olarak veya kadınlar olarak belediyenin yasal görevlerini talep edemiyoruz, orada da bir sorun var. Belediye 'bu benim yasal görevim' diye de üstlenmiyor. Sadece bazı dengeleri onlar da korumaya çalışıyorlar.

Katılımcı: Ben bir şey ekleyebilir miyim? Bir de sosyal içerikli çalışmalarda işbirliği yapmak istediğimizde şey gibi -benim karşılaştığım sorun belki o bölgeye aittir- dernek olarak işbirliği yapmak istediğimizde 'bizim size ihtiyacımız yok, biz kendimiz yaparız bu çalışmaları' gibi bir tavırla karşılaştık. İşbirliğine yanaşma ya da okulun imkanlarını ya da derneğin imkanlarını alıp birlikte birşeyler yapmaya kapalılar gibiydi. Bir gençlik merkezi açmayı düşündük mesela 'siz bize bilgi verin, biz bundan faydalanalım ama kendi kadromuzla olsun' düşüncesi, sonuçta eğitimciyiz biz, sonuçta hani birşeyimiz var, kurumda çalışıyoruz güvenilirlik açısından düşündüğünüzde, işbirliği yapabilecekken bu anlamda kapalı ve sosyal içerikli veya toplumsal içerikli çalışmalara çok değer verilmediğini ben belediyemizde görüyorum. Daha çok pazar yeri yapmalı, park yapmalı falan, güzel, ama hani kreş açma veya bir gençlik merkezi yapma, bir yaşlı merkezi yapma gibi şeylerde biraz daha kapalı.

Katılımcı: İnsanlar da bunlar belediyenin görevleri diye bilmiyorlar. Bir bilinç eksikliği de var.

Katılımcı: Daha çok fiziksel koşulları iyileştirmek adına yapılan şeyleri görüyorum.

Katılımcı: Genel anlamda belediyeciliği değerlendirirsek Türkiye'de ben şöyle düşünüyorum, belediyelerde bir kurumsal hizmet anlayışı olduğuna inanmıyorum. Parti anlayışının hakim olduğu, yani partinin genel anlayışının hakim olduğuna inanıyorum. Kendi bulunduğum il bazında değerlendirirsem eğer -Tunceli'den katılıyorum- devlet tarafından yapılan desteklerin zaten %60'ı askeri amaçlı kullanıldığı için ilin kendisi gelişimine maalesef çok kısıtlı pay alıyor. Belediye son 2 dönemdir bayağı hizmet açısından kendi imkanlarıyla bir çok yeniliğe adım attı

açıkcası ve bir çok şeyi de başardı, yani kendi bireysel çalışmalarıyla. Ancak büyük eksiklikler görüyoruz belediyede, mesela teknik ekip eksikliği ya da yönetime gelen insanların hani çok fazla belediyecilik anlamında bir bilgi birikimine sahip olmadıklarından dolayı belki ellerindeki imkanları ya da yaratabilecekleri imkanları çok sınırlı düzeyde tutabiliyorlar. Buna rağmen, belediyecilik anlamında çok yetkin olmamalarına rağmen gerçekten de son yıllarda büyük bir gelişme yaşadık hem iş istihdam alanlarının yaratılması açısından sınırlı da olsa şehrin bir kent görünümünü almasını sağlaması açısından bir çok yenilikler yapıldı. Ama belediyecilikte Türkiye’de maalesef pek toplumsal hizmetin yaratılması anlamında çalışmalar yapılmıyor, daha çok parti zihniyetinin olduğu, bireysel çıkarların ön planda olduğu bir hizmet anlayışı var.

Katılımcı: Genelde bu hizmet anlayışı araç olarak kullanılıyor belediyelerde. Ben farklı yerlerde gördüğüm belediyelere göre değerlendiriyorum, seçim dönemine yakın süreçte belediye hizmet etmeye başlıyor, hemen asfaltlar dökülüyor, temizlenmeye başlıyor. Bir de diğer yandan iktidarda olan parti de ayrı siyasi görüşe sahip olan belediyelerin hizmet alanları düşüyor. Diğer türlü, yani iktidarda olmayan partinin düşüncesinde olan belediyelerse kendileri başka fonlar yaratarak, başka değerlerden, STK’lardan yardım alarak da yapmaya çalışıyorlar. Mesela ben Van’dan geliyorum, önceki belediye AKP’liydi ve şu anda AKP’nin olduğu belediyenin 200 trilyon borcu var. Yani belediyenin resmi aracına dahi haciz konmuş durumda, telefonları kesilmiş durumda.

Katılımcı: Hizmetlerin biraz daha yerine özgü olması gerekiyor ama bizde yerine özgü değil de parti öne çıkıyor. Bir de şu var, belediyecilik sadece bir başkanla olacak bir iş değil, güçlü bir kadro ve güçlü bir ekiple yapılması gerekiyor ama oraya gelen başkan da biraz benmerkezci oluyor. En ufak bir şeyde kimse tam yetkin değil kendi görevinde. Yani güçlü bir ekip oluşturulmalı, herkes kendi görevinde yetkin olmalı ve o şekilde çalışılmalı.

Katılımcı: Ben bir şey söyleyebilir miyim? Ben İstanbul’da yaşayan biri olarak bir emlakçı hatta pazarlamacı gibi görüyorum belediyeleri.

Katılımcı: Ben Adana'dan geliyorum, Adana'da 4 merkez ilçe ve büyükşehir belediyesi var. Uzun yıllardır bütün gelişmeleri takip ediyorum, arkadaşlarım 'çok güzel gelişmeler oluyor' diyor, bu doğal, dünya değişiyor çünkü, ama değişme olurken insanların kullanabileceği iyi ve rahat edebileceği tarzda bir değişim olmuyor. Tabir-i caizse gecekondular yataydı şimdi dikey oldu, yani benim sorunlarım hâlâ devam ediyor. İkincisi genellikle belediyecilerin hemen hemen hepsi çıkar için geliyor, rant peşindeler. Biri geliyor yol açıyor, yol boyunca petrol istasyonları yapıyor, öbürü sağda solda arazi kapatıyor, ondan sonra oraya yol geçiriyor, imara açıyor ve iyi kazanç sağlıyor. Veya 7 sülalesine belediyenin işlerini yaptırarak onlara kazanç sağlıyor. Bunlar yaşadığımız, gördüğümüz şeyler. Bir bakıyorsunuz A partide, bir bakıyorsunuz B partide, bir bakıyorsunuz C partide, bir bakıyorsunuz D partide, tamamen fırlıdak –çok affedersiniz- çıkarı neredeyse o partiye geçiyor. O partiye geçerken vermiş olduğu parayı çıkarabilmek için daha çok Adana'yı sömürüyor. Örnek vermek gerekirse Adana'da çok güzel parklar açıldı, cadde düzenlemesi, refüjlerin düzenlemesi çok güzel. Ayda bir çiçekler değişiyor, ayda bir ağaçlar değişiyor, Adana'nın simgesi olan hurma ağacı diye bir tane hurma ağacı kalmadı. Gelin lütfen bakın, tek hurma ağacı yok. Portakal ağaçları, turunç ağaçları vardı caddelerde Adana'nın simgesi olarak, onlar da yok, hepsi ithal ağaçlar, Adana'nın iklimiyle uyumlu olmayan ağaçlar. Niye? Gerçeği ortada. Tamamen diktatörlükle idare ediliyor, yani partizanlık var, biraz partinin etkisi var ama belediye başkanı tamamen diktatör. Metro güzergahı bile ihtiyaçlara göre belirlenmiş, komisyondan geçmiş, ona göre de kredisi alınmış ve başlanmışken "hayır, o buradan oraya geçecek" diye geçirebilecek kadar diktötör bir insan. Onun dışında büyükşehir belediyesinde sosyal sorumluluk diye hiçbir şey yok, kesinlikle yok. Diğerlerinde de arkadaşların dediği gibi son derece nazıkçe 'hay hay, tabii, haklısınız, derneksiniz, yanınızdayız' falan filan ama lütfen bir araç isterseniz veriyor sizin hedef kitlenizi oradan oraya taşımak için veya bir salonu tahsis ediyor, tiyatro salonunu kullanabilirsiniz gibisinden. Bunun dışında maddi destek falan hiçbir zaman verilmiyor. Sosyal sorumluluk bilinci yok, bunu sadece kendi lehine kullanıyor, örneğin mesleki eğitim kursları açıyor belirli gruplara, oy alacağı gruplara. Senin işin var arkadaşım, bu meslek eğitim kurslarını bırak İşkür yapsın, bırak halk eğitim merkezi yapsın, insanları gerçekten desteklesin. Bunun yaptığı incik, boncuk, takı, vs. yani gerçek bir meslek edindirme kursu da yok. Onun dışında STK'lar olarak ihtiyaçlarımız olduğu zaman erişmekte zorluk çekiyoruz, özellikle büyükşehir belediyesine. Randevu alamıyoruz, yani bir teşekkür için bile

gitmek istediğimizde randevu alamıyoruz. Ancak eşi, dostu, milletvekili, vs. araya sokarak lütfen bir randevu alabiliyoruz. “Bir sorunuz varsa, çözmek istiyorsanız buyurun kent konseyi” diyor. Kent konseyi de taraflı. “Kent konseyi güzel çalışmalar yaptı, onlar Taşköprü’yü restore ettirdi” diyor. Hayır, ‘Adana’da Taşköprü restore edilecek, bununla ilgili çalışma yapın, rapor olarak bize verin, biz de yapalım, yapmış görünelim’ diye tezgah hazırlandı. Onun dışında Adana’yla ilgili o kadar çok sorun var ki, görmezden geliniyor. Diyoruz ki, ‘biz kent konseyinde de yer alıyoruz ama ihtisas komisyonlarına da girmek istiyoruz. Orada da biz sözümüzü geçirmek istiyoruz, sözümüzün dinlenmesini istiyoruz’. Şimdiye kadar hiçbir STK ihtisas komisyonu çalışmasına davet edilmedi. Çok var ama yetmiştir.

Hüseyin Irmak : Tamam teşekkür ederim. Genel olarak anlatılanlardan çıkan şey şu, belediye kadrolarında bir demokrasi bilinci yok, bir de entelektüel seviyeleri çok geri. Dolayısıyla bu iki eksiklikten dolayı belediyeler ve halk arasında bir problem ya da sorunlar arasında bir iletişimsizlik yaşanıyor. Bu iki noktaya ben de katılıyorum aslında, çünkü yaklaşık 16 yıldır edindiğim tecrübe budur benim de. Koordinasyonsuzluktan bahsetti bir arkadaşımız, koordinasyonsuzluk dışarıdan bakan biri için sanki olumsuz bir özellikmiş gibi görünür ama aslında içeriden bakan biri için koordinasyonsuzluk olumlu bir özelliktir. Çünkü o zaman koordinasyonsuzluk gelen talebe karşı belediyenin hareket kabiliyetini genişletir. O zaman topu başkan yardımcısına atabilirsiniz ya da müdüre atabilirsiniz, o ona, o ona gönderir, o hengamede yapılması isteniyor gibi görünse de aslında yapılması istenmediği için o hengamede kaynatmaya yarar koordinasyonsuzluk. Hemen en son noktada da işi mevzuata sokarlar ve bitirirler “mevzuat böyle, ne yapalım” derler biter ama aslında yapmak istememekten kaynaklanır o. Bir de mesela koordinasyonsuzluk kurum içinde veya kurumlararası koordinasyonsuzluğun -biraz önce rant dediniz ya- ranta da yarayan özellikleri vardır. Mesela seçim dönemlerinde birdenbire asfaltların yenilenmesi, birdenbire kaldırım yapılmaya başlanması sadece ‘ne kadar çok çalışıyoruz, ne kadar iyi hizmet yapıyoruz’ gösterisinin dışında daha somut, daha işlevsel bir yanı vardır. Oradaki her sökülen kaldırım ya da gerekli olmadığı halde dökülen her asfalt aslında size parti bayrağı, ses düzeni, miting masrafı olarak geri döner. Yani işin yöntemi budur, bir de böyle bir durum söz konusudur. Partinin propaganda malzemesi veya masrafı oradan çıkar, bu iş böyledir. Mesela kadınlara şirin görünmekten bahsedildi, doğru, çünkü şirin görünmek ya da böyle halkla

iletişimde popülist yaklaşımlara tevessül etmek daha çok istenen, daha uygun bir şeydir ya da daha kolay da bir şeydir çünkü çok fazla sorumluluğu yoktur. Arkasından bir sürü organizasyon yapmayı gerektirmez, katılım organizasyonları, bunların yönetimi denetlemesi, yönetimden oraya tersten bir iletişim gitmesine gerek olmaz popülist yaklaşımlarda çünkü bir şeyi işlevsel kurarsanız düzenek lazım. İşlevsel kurarsanız gerekli olan şeylerin hiçbiri popülizmde yoktur, o 'yapalım' der, 'siz başımızın tacısınız', 'cennet kadınların ayaklarının altındadır' der ama onların hepsi demogojik malzemedir aslında. Mesela yeni belediye kanununa göre her belediyenin kadın ve çocuk koruma evi, sığınma evi gibi şeyler yapması zorunludur artık.

Katılımcı: Hepsi, bütün belediyeler mi?

Hüseyin Irmak: Tabii, tabii, belediye yasasında var, yeni yasada var.

Katılımcı: Ama nüfusu 50 bin'in üzerinde olanlar için.

Hüseyin Irmak: Demin söylediğim gibi nüfusu 10 bin'in üzerindeki bütün belediyelerde belediyelerin kadın ve çocuk sığınma evi, koruma evi tarzında şeyler yapması zorunludur. Bu yasal maddedir, hatta belki işinize yararsa 5393 numaralı Belediye Kanunu, Bölüm 3, Madde 14, 2005'te yürürlüğe giren kanun bu. Belediye kadroları, belediye başkanı dahil –belediye kadroları derken başkanı da katıyorum, böyle algılırsanız sevinirim- Türkiye'deki siyasi yapıdan farklı değil doğal olarak çünkü gerçek hizmetten ziyade siyasi davranmak da o nedenle normal. Belediye yönetim kadrolarının entelektüel seviyesinin geri olması Türkiye'nin genel bir siyasi problemi. Mesela belediye başkanları yereli çok fazla tanımaz, çok fazla oradaki özgün renkleri bilmez veya bilmeye de ihtiyaç hissetmez, gerekli değildir onun için çünkü onun bakış açısı başkadır ve onun belediye başkanı olmak için süreçte sürdürdüğü angajmanlar bunu bilmesini gerektirmiyor. Sadece il başkanı, il yönetimi veya genel merkezle ilişkileri ve biraz da ranta dönük, çıkara dönük ilişkilerindeki ikna süreci ya da kendi arkasındaki gücü doğru kullanabilme süreci onun aday olarak gösterilmesini sağlar. Aday olarak gösterilmesi ve koltuğa oturması da yeterlidir onun için çünkü dediğiniz gibi iş biraz o anlamda yoz olduğu için. Sonra o arada harcadığı parayı çıkartır yani, bu sadece o belediye başkanına özgü ya da belediyelere özgü bir şey değil, milletvekili için de aynıdır, bakan için de aynıdır. Çünkü siyasete bir

anlamda bakış ticaridir ve "herşeyi biz biliriz" tavrı vardır. İşte diktatörce dediniz ya, mesela metronun geçiş güzergahını bile o adam kendisi belirler ya da orada onu dayatarak bir anlamda da tatmin olur. O 'ben devletim, komünizm gelecekse bile ben getiririm' anlayışının tezahürüdür, genel olarak 'ben yaptım oldu' diye bir mantık vardır. Belediye başkanı olmak milletvekili olmaktan daha iyidir bana göre, beldede belediye başkanı olmak milletvekili olmaktan daha iyidir çünkü milletvekili bütçeyi kontrol etmez ama belediye başkanının kontrol ettiği bir bütçe vardır. Dolayısıyla belediye başkanı padişah gibidir. Bütün işler belediye başkanına çıkar, yani kararı o verir ve herkes ona yönlendirir. Aslında birim müdürlerinin veya başkan yardımcılarının çözmesi gereken şeyler, sisteme baktığımızda öyle olması gerekir ama o çözmez, başkana gider ya da başkandan onay istenir. Çünkü belediye başkanı da onay için kendisine gelmesini ister aslında. Bu onun için süreçte ya da yaşananlarda kendisinin bilmediği şeylerin olmamasını istediği içindir. Böyle herşeyi elinde tutmak gibi bir şeyi vardır, inisiyatif diğerlerinde aslında sadece görüntüde vardır. Mesela çok basit bir sorunu birim müdürü çok rahat çözebilir, herhangi bir şeydir, herhangi bir derneğin sıradan bir talebidir ama onu birim müdürünün çözmesi birim müdürü için sakıncalı olabilir. Yani fırça yer ya da görevden uzaklaştırılır veya başka başka şeyler olabilir. Onun için mesela çok basit nedenlerle, günlük şeylerle ilgili olarak insanlar ille belediye başkanıyla görüşmek ister ve onunla işi çözmek ister. Bu alt kadrolara da zaman içinde şöyle bir kolaylık getiriyor, inisiyatif ve sorumluluk almaktan kaçınıyorlar. Çünkü o zaman sorumluluk aldığında o işi kendisi çözecek ve onun düzeneklerini yapacak. Ya onu yapacak kifayette bir adam değil ya da memur anlayışından 'bana ne ya, öteki taraf yapsın' diye topu öteki tarafa atar. Yani bir evrak geldiğinde diğer masaya göndermek gibi bir psikolojiyle aynıdır. Onun için, bütün bu durumlardan dolayı -belediyeler özelinde konuştuğumuz için onu söyleyeyim- diğer siyasi organlarda da aşağı yukarı aynıdır, sağlıklı bir yapı vardır. Bu sağlıklı yapıda kişisel inisiyatif almak, entelektüel yanı geliştirerek yörenin kültürel özelliklerini bilmek veya oradaki farklı sosyal yapıları öğrenmek ve bunları katarak böyle katılımcı, huzurlu ve daha renkli bir atmosfer oluşturmak gibi bir kaygı yoktur. Çünkü hem mekanizma ona izin vermez, hem tek tek kişilerin yapıları buna uygun değildir. Adam mesela çoğunlukla gazete okumaz ya da sadece başlıklarına bakar, kitap hiç okumaz, tiyatro, sinema gibi şeylerle hiç işi yoktur ve bu tip adamlar belediye yönetir. O zaman mesela orada çalışan bir sivil toplum kuruluşu gelip o

adamdan bir şey istediğinde o kuruluşun temsilcilerinin söylediği şey o, çoğunlukla anlamıyordur bile yani çünkü bilgisi yok.

Katılımcı: Bir belediye başkanının en büyük övünç kaynağı da “hayatımda kitap okumadım”

Hüseyin İrmak: İşte o bir övünç kaynağı noktasındadır. Mesela hayatın içinde olan bir takım referanslar orada tersinedir yani. Mesela bir çok insan için kitap okumak olumlu bir meziyetse, orada ‘hayatımda kitap okumadım’ demek övünç kaynağıdır. Öteki tarafta halbuki diğeri övünç kaynağıdır ve doğrusu odur ama kitap okumamayı övünç kaynağı olarak lanse edebilmek ters bir mantıktır ve bu ters mantık kurumlaşmış durumdadır belediyelerde. Onun için mesela koordinasyonsuzluk size göre kötü birşeydir ama oraya göre iyi birşeydir.

Katılımcı: Bir şey söyleyebilir miyim? Çok ilginç bir şey, bu bilerek mi yapılıyor yoksa farkında olmadan yapılan birşey mi?

Hüseyin İrmak: Bir kısmı farkında olunmadan zaten kapasitesi o kadar olduğu için yapılıyor, bir süre sonra o farkındalık haline geliyor çünkü o işi kolaylaştırıyor.

Katılımcı: İlginç bir şey, yani kendiliğinden oluşan bir sistem oluyor.

Hüseyin İrmak: Ama bunu besleyen bir mekanizma var zaten, çünkü demokrasi bilinci veya demokrasi kültürü çok istenen bir şey değil aslında merkezi anlamda, böyle bir şey istenmiyor aslında. Bireylerin entelektüel seviyelerinin gelişkin olması da çok istenen bir şey değildir, biraz sakıncalıdır yani. Böyle olunca daha renksiz, daha rutin, daha sıradan şey gerekli, ayrıntıda böyle çok daha fazla sorgulamayan bir yapı lazım ki işler rahat dönsün yani. Böyle olunca da bu tip adamlar lazım ve bu tip adamların yöneticiliği lazım.

Katılımcı: Üniversitelerde de o zihniyet vardı, hocaya kim böyle yaranırsa, gözüne girerse, hocanın çantalarını taşırsa falan o ihtisasa giriyordu, öbürleri açıkta kalıyordu. Öyle ola ola üniversitede kaliteli, kalifiye eleman yetişeceğine böyle bir grup ama gittikçe bozularak giden bir grup oluşmuştu. Allahtan TUS çıktı, bana

yetişmedi, kısmet olmadı ama şimdi hiç olmazsa bilinç düzeyi, bilgi düzeyi yüksek insanlar, öbür taraftan bilemiyorum iş ahlakı olarak değerlendiremem ama ...

Hüseyin İrmak: Mesela belediye kadroları sadece kendisinin gerektirdiği kadarıyla mevzuatı bilir onu da çok doğru kavrayıp kavramadığı tartışmalıdır ama mesela bir belediye başkanının da belediye kanununu başından sonuna okuduğunu hiç sanmıyorum, okumamıştır. Sadece sorun ortaya çıktığında ilgili bölümle ilgili alt birimden biri bilgi vermiştir 'şu maddedir, şöyledir' falan diye. Onun dışında oturup belediye kanununu alıp başından sonuna kesinlikle okumaz, öyle bir belediye başkanı hemen hemen hiç yoktur. Ben böyle düşünüyorum. Bir de şu var, mesela bu son 15-20 yıl içinde bir takım belediyelerde yeni şeyler oldu, bu meslek kursları arttı, sosyal yardımlar, sosyal yardım adı altında yapılan ve bazılarını yöntem olarak tasvip etmediğimiz bir sürü şey yapılmaya başlandı. İşte bunlar aslında biraz oy kaygısıyla ve popülist yaklaşımlarla yapılan ama yoğun şekilde yapılarak oya tahvil edilen çalışmalar. Fakat eski belediye kanununda çok fazla tanımlanmamıştı, yeri çok fazla yoktu, o nedenle de onu yaparken bütçelendirmekte sıkıntı oluyordu fakat şimdi yeni kanunla onlar yasallaştı, yeni kanun içine dahil edildi. Fakat eski kanunla yeni kanun arasında çok nitel fark yok, sadece fiili olarak son yıllarda ortaya çıkan şeylerin bazıları, popülist olanların yasaya madde olarak girdiği ya da izahlara girdi, o da o popülist işlerin yapılmasını kolaylaştırdı, yasal mevzuat verdi ve rahat bütçelendirebiliyorsun. Yoksa mesela yönetim ve yöneticilik vasfı veya daha demokratik katılıma yönelik bir takım gerçek organizmaların kurulmasına yönelik yeni kanunda çok fazla bir şey yok. Kanunun içinde yerinden yönetim diye sadece bir yerde bir laf geçer, zaten işte bu son yılların genel söyleminden dolayı daha fazla söylenen bir kelimedir, o da o fazla kullanımdan dolayı oraya girmiştir. Yerinden yönetimden bahseder ama yerinden yönetimin gerektirdiği inisiyatifler kanunda çok fazla yoktur. Mesela yine eskisi gibi belediye başkanının düşürülmesi veya belediye meclisinin iptal edilmesi veya belediyenin denetimiyle ilgili olarak kaymakam daha üsttedir. Gerekli olağanüstü durumlarda, mesela 'fesih durumlarında vali rahatlıkla iptal edebilir ya da belediye başkanı atayabilir' gibi ibareler var. Bu ikisi aynı kanunda vardır, yerinden yönetim ibaresi de yürütmenin seçilmişin üzerindeki inisiyatif oranında aynı kanunda vardır. O nedenle yeni belediye kanunu eskisinden, yani 1930'larda yapılan ve 1580 sayılı kanunla nitel olarak çok fark göstermez. Belediyenin 3 tane ana organı var, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye

başkanı. Belediye başkanı yürütmedir. Belediye meclisi kararı alır, stratejik bütün kararlar oradan geçer. Fakat eskiden mesela yılda 3 ya da 4 kere toplanırdı şimdi yeni kanunla belediye meclisi her ay toplanıyor. Belediye meclisinde seçimlerde siyasi partilerin aldığı oy oranına göre üye sayıları vardır ve bunlar ihtisas komisyonları denilen komisyonlarda, imar, vb. çeşitli alt komisyonlarda yer alırlar ama genellikle çoğunluğun sahip olduğu partinin üyeleri komisyonlarda olur. Büyük Millet Meclisi'nin komisyonlarında diğer partilerden üyeler falan olur ama belediye meclislerinin komisyonlarında diğer partilerin üyelerinin olmamasına gayret edilir, olursa da zorunluluktan olur. Çünkü öteki türlü daha kolaydır, çünkü bir komisyon çoğunluk belediye başkanının partisinin üyelerinden ise o komisyon daha problemsiz yürür ama arada başka partiden biri varsa maraza çıkar ya da iş gecikir. Sadece iş gecikir, sonunda bir şekilde o da ikna edilir falan veya en fazla şerh düşer ama iş yine geçer. Yine de kendi partisinden üyelerinden komisyon olması tercih sebebidir.

Katılımcı: İhtisas komisyonunun nasıl oluşacağı konusunda bir şey yok mu, yani diğer üyelerin nasıl oluşturulacağı?

Hüseyin İrmak: Kanuna göre ihtisas komisyonları belediye meclis üyelerinin içinden partilerin üye oranlarına göre dahil olmasıyla oluşur ve meclis onu oylar. Fakat o oylamada komisyona girecek farklı partiden üye kabul oyu almaz, o zaman ötekiler girer, çünkü çoğunluk öteki taraftadır. Bu bir takım tartışmalara, kavgalara falan neden olur fakat böyle yürür. Mesela girdikleri yerler ya da örnekleri özellikle son yıllarda daha fazla fakat o da komisyonların aldığı kararlarda sonucu değiştirmez. Ayrıca aşağı yukarı bütün partilerdeki kadro, kişisel düzeyde kadro malzemesi aynıdır. Bana göre öyle, yani buna katılmayabilirsiniz. Yer yer farklılıklar da gösterebilir tabii bu. Malzeme aynı olduğu zaman mesela ihtisas komisyonlarına kanunen 'alanında uzman kişilerin veya üniversitelerden temsilcilerin yahut kamu yararına olan sivil toplum örgütleri' gibi bir ibare var, yani konuyla ilgili uzman olan ve dışarıdan olan birilerinin oy hakkı olmadan –onu zaten belirtiyor kanun- katılımı ve görüş alınması gibi bir şey mevzuatta, yasada var. Fakat bu hiç olmaz, çünkü gerek yoktur, çünkü onun gelmesi ayrıntının genişlettiği, farklı bir şeyi ortaya çıkarttığı ve iş olacaksa bile olamayabilme ihtimalini ortaya çıkarttığı için onunla uğraşılmaz. Psikoloji budur, gerek de yoktur, sakıncalı olabilir, onun için 'ben yaptım oldu' gibi bir mantıktan dolayı 'metronun güzergahı şöyle geçecek' ise o uzman kişilerin veya

üniversite katılımından dolayı 'bu jeolojik olarak yanlıştır, şurada olması lazımdır' gibi bir durum ortaya çıkacak. O da yeni ek bir sürü şey demek veya belediye başkanının o metro ihalesini vermeyi düşündüğü şirketin yerine başka şirketin girme ihtimalini yükselteceği için risktir yani. Onun için de uzman kişilere gerek yoktur yani ama bu hiç ifade edilmez.

Katılımcı: Şimdi uzman kişiden ziyade hedef kitlenin, yani sorunu yaşayan kitleden bir temsilcinin girmesini arzu ediyoruz. Mesela gençlerin sorunuyla ilgili bir şey konuşulacaksa...

Hüseyin İrmak: Uzman kişi derken onu da kastettim.

Katılımcı: Veya yaşlılarla ilgili bir şey oylanacaksa, konuşulacaksa en azından o dernekten biri davet edilerek 'ya böyle böyle, biz genelde şunu düşünüyoruz, sizin fikrinizi de alalım' veya komisyona çağrılmazsa bile 'bir rapor gönderebilir misiniz?' denebilir ama bir bakıyorsunuz, ihtisas komisyonunda hiç alakası olmayan kabzımal, ne bileyim oradaki küçük esnaftan biri, en iyi şartlarla üniversite mezunu bir arkadaş oluşturmuş komisyonu. Ya benim konumu bilmiyor ki arkadaş nasıl karar verecek? İçinde yaşamamış sorunları, bizim direktmemizin amacı o. "Sorunları yaşayan olarak bizi dinleyin lütfen" diyoruz.

Hüseyin İrmak: O adamların sizden avantajı belediye başkanı veya yönetimle ilişkileri daha iyi ve daha güvenilir olmasıdır.

Katılımcı: Ama işte hep bu mantıktan dolayı böyle oluyor.

Hüseyin İrmak: Siz bir şey söylüyordunuz galiba?

Katılımcı: Bizler 1-2 yıldan beri belediye meclisine kadın dernekleri olarak meclis komisyonu kurduk. Biz biliyoruz, kararlarını takip ediyoruz, il genel meclisini de aynı şekilde izliyoruz, kararları takip ediyoruz. Çok da komik -basında da yer aldı bilmiyorum izlediniz mi?- geçen dönemde il genel meclisinde hiç kadın üye yoktu kadın-erkek eşitlik komisyonu erkeklerden kurulmuştu ve ona da çok gülünmüştü. Bu yıl yeni belediye başladığında kadın-erkek komisyonu tekrar oluşturuldu, iki partiden

de üyeler aldılar. Bunları bizler takip ediyoruz, onlar bizi çağırılmaz komisyonlara, onun için biz de baskın olmak zorundayız. Genelde dikkat ediyorsanız hep belediye meclis üyeleri ya mimar, ya mühendis, yani inşaat gözüyle bakıldığı için

Hüseyin İrmak: Öyle bakılıyor, sadece inşaat olarak bakıldığı için o tip adamlar giriyor ve o tip adamlar da zaten bütün yeşil alanlara boş alan olarak baktıkları için, betonlaştırılması gereken boş alanlar! Yeşil alan boş alandır, kesin kavrayış budur yani. Onun için de şehrin nefes alma noktaları veya rüzgar koridorları yahut sosyal olarak insanların toplanabileceği ve enerjisini atabileceği meydan oluşturma gibi anlayış hiç yoktur, hemen hemen hiç yoktur. Sadece bir takım firmaların bazı projeleri varsa, orada kendiliğinden mekanlar varsa o projeleri sunar, ikna eder veya onun gerçekleştirilmesini bir şekilde sağlarsa projeler ortaya çıkar. Çünkü öteki türlü şehircilik ya da şehir mekanları oluşturma veya sosyal olarak o enerjiyi paylaşma veya dışarı atma kaygılarıyla bir şehir düzenlemesine gitme gibi bütünsel bir anlayış belediye kadrolarında yoktur. Mesela o katılımdan bahsetmiştiniz ya, bir şey mi soracaktınız?

Katılımcı: Bu sadece şehir bazında bir şey değil, bu arazi politikası Türkiye bazında oluyor.

Hüseyin İrmak: O öyle tabii.

Katılımcı: Bunun bir şehir olması, köy olması veya orman alanı olması hiçbir şekilde fark etmiyor.

Hüseyin İrmak: Gayet tabii. Mesela o bireylerde, tek tek insanlarda da böyle bir bilinç oluşmuyor doğal olarak. Köy deyince aklıma geldi, mesela köyden gelip burada gecekondulu semtleri oluşturan insanların ilk kuşağı ya da hemen ikinci kuşağı şimdi köylere dönüyor. Emekli olmuş, çocuklarını büyütmüş, herkesin işi gücü var filan ve artık köye dönüyor; köyde de buraya geldiğinde yaptığı gecekondunun aynısını yapıyor. Mesela onu nasıl yapıyor? Bu sefer topraktan ya da taş ev veya kerpiç evi filan küçümsediği için onları yıkıyor ve oraya 1960'larda 70'lerde burada yaptığı gecekondulu modelinin aynısını ya da benzerini yapıyor veya gecekonduyu yıktıktan sonra ilk betonlaştırdığı zaman -İstanbul'da mesela ilk betonlaştırdığı zaman, ilk katı

atıyor sonra parça parça çıkıyor ya- o ilk attığı katın mimari modelinin aynısı şimdi köylerde var. Şimdi orada öyle tersten bir süreç başladı; köy deyince aklınıza gelen imaj şu anda dağılıyor, şimdi öyle bir şey yok artık, hızla dağılıyor. Mesela Trabzon, Rize taraflarında ahşap evler ya da dolmataş evler falan var yüzyıllardır, adam onu eski diye yıkıyor oraya beton bir şey yapıyor, nemi gözetmediği ya da oradaki başka doğal koşulları gözetmediği için bu sefer insanlar o ağaç veya dolmataş evin, yani taş evin sağladığı ve yüzyıllarca biriktirerek oluşturduğu bir takım birikimleri, o uygun koşulları artık göremez hale geliyor. Nem var betondan dolayı, o yaşlılar özellikle Trabzon ve Rize tarafında beton evlerden şikayet ediyor, ama şimdi görüyor onun sonucunu, romatizması artıyor, başka şeyler, vs. ama sonuçta o güzelim evler ortadan yokoluyor, büyük oranda yokolmuş durumda. Mesela Trabzon Rize taraflarında falan doğa güzel ama yerleşim yerleri acayip çirkin durumda şu anda.

Ben kanundan kısa bir iki şey okuyayım size. Mesela yeni kanuna göre hemşehri hukuku diye bir kavram var. Bu beldede ikamet eden herkes hemşehridir ve bu hemşehri kapsamında olan insanlara belediye sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması için gerekli çalışmaları yapmakla görevlidir. “Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki dernek kuruluşların, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alır”, bu bir yasa maddesidir. Hemşehri hukukuyla ilgili olarak yasada açıklanan şey budur, bunun dışında ihtisas komisyonlarında dediğiniz gibi “uzmanlar veya farklı sivil toplum örgütlerinin temsilcileri oy hakkı olmaksızın katılabilir ve görüş bildirebilir”. Acil durum planlaması, doğal afet gibi şeylerde meslek teşekkülleri ve üniversiteler vb. kurumlarla işbirliği yapması zorunludur belediye kanununa göre. Belediye bünyesi içinde onu yapıyor, ayrıca ilişkiye girmesi ve ortak şeyler yapmasını da istiyor, kendi bünyesinde yapması zaten ilgili maddenin birinci fıkrasında var ‘bunu yapmalı’ diye var. Onun dışında kent konseyi diye bir kavram var yeni kanunun, burada da ‘belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileriyle diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar’ diye bir ibare var. Kent konseyinin çalışma yöntemlerinin içişleri bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenmesini ister kanun. Ayrıca “Belediye sağlık, eğitim, spor, çevre,

sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürlülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında, beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği arttırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular". 5393 no.lu belediye kanununun 77. maddesi. Kent konseyinin maddesinin aynısı gönüllü katılımın maddesinde de var, altta şöyle bir şey var "bu çalışmalarla ilgili usûl ve esaslar içişleri bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir". Yani gönüllü katılımın çalışma yöntemleri ile kent konseyinin çalışma yöntemleri içişleri bakanlığının çıkaracağı yönetmeliğe bağlı. Onlarla ilgili olarak belediye kanunu herhangi bir açıklama ya da izah yapmamış.

Fakat dediğim gibi hemşehri hukuku, kent konseyi ve gönüllü katılımın veya ihtisas komisyonlarıyla ilgili kurumlardan birinin oy hakkı olmaksızın görüş bildirmeye yönelik olarak katılımı yeni kanunda var. Yani siz bu maddelerle kendi belediyelerinizde katılım taleplerinizi yasal mevzuata dayandırabilirsiniz, bunlarla bir baskı kurulabilir. Ama dediğim gibi belediyenin mevzuatla belirlenmiş ve yönetim alışkanlığı olarak, kültür olarak bir tarzı da vardır, o da belediye başkanı belediyenin başıdır ve yürütmeyi o yapar. Karar organı belediye meclisidir ve bu belediye meclisi adına ara dönem kararlarını belediye encümeni alır. Belediye encümeni veya belediye meclisinin bu faaliyetlerinin yürütülmesinde -ilgili birim müdürlükleri vardır- birim müdürlüklerinin faaliyeti kanalıyla bu işi yürütür. Birim müdürlükleri yasada fen işleri, zabıta ve yazı işleri olarak belirlenmiştir sadece. Halbuki ek olarak sağlık, vs. gibi bir takım açılımlar da var ama buradaki açıklamalar şu an Türkiye'deki durumu ya da gelişen durumu -mesela biraz önce sosyal belediyecilikten veya sosyal faaliyetlerden falan bahsedildi- çok fazla izah etmez ya da karşılamaz. Oysa mesela kültürel faaliyetler veya sosyal faaliyetler yahut insanların katılımıyla ilgili olarak yeni yeni yönetsel veya sosyolojik yöntemleri karşılayabilen bir belediye kanunu yok elimizde. Onlarla ilgili hatta belki bazı noktaları hiç yokmuş gibi bir algılama da var belediye kanununda. Çünkü bu kanunu yapanlar bir zamanlar belediyede yönetici olmuş veya belediye başkanlığı yapmış, sonra milletvekili olup meclise gelmiş insanlar aşağı yukarı. Ağırlıklı olarak da diğer kanunla karşılaştırdığınızda büyük oranda da örtüşür zaten. Sadece o arada, o dönemde kendilerinin fiili olarak uyguladığı ve mevzuatta açıklaması eksik olan ve o nedenle yaparken zorlandıkları şeyleri belediye kanunu içine almıştır. Bu arada da yerinden yönetim, hemşehri hukuku gibi bir takım yeni

kavramlar girmiş durumda. Onun için dediğim gibi yerel yönetimlerdeki karar alma mekanizmalarına sizin katılımınız ancak işte bu maddelerle olur, fakat yerel yönetimlerde yönetim anlayışı olarak farklı insanların yönetim sürecine katılımı çok fazla istenen ya da tasvip edilen veya alışkanlık gösteren bir şey değildir. Mesela halk meclisleri diye bir kavram var; bazı belediyeler bunu sadece ismini kullanarak uyguladı. Halk meclisi kavramını Türkiye'deki çeşitli kesimlerin kavrayışı veya onu ele alış biçimi başka. Mesela 1980 öncesi Fatsa'da bir örneği var bunun, o dönemin belediye başkanı Fikri Sönmez tarafından uygulanan ve sonrasında da yargılama nedeni olan bir şey. Sonrasında da 1992'de halk meclisini -o dönem Refah partisiydi- Refah partisinin İstanbul'da kazandığı ilk yer Kağıthane'ydi- Kağıthane de uyguladı, halk meclisi adıyla uyguladı. Bu her hafta bir mahallenin merkezi bir mekanda -kahve olabilir, düğün salonu veya benzeri başka bir yer olabilir- halka ilan edildi ve halk toplantıları yapıldı. Mesela o belediye başkanı 3 dönem, yani yaklaşık 12 yıl Kağıthane'de görev yaptı ve o dönem boyunca ufak tefek aksamaların ve yazın ara vermelerin dışında düzenli olarak işledi. Fakat mesela bu halk meclisi ilk başladığında da çeşitli kesimler veya merkezi yönetimin ara kademeleri ya da toplumun diğer siyasi kesimleri o Fatsa'daki örnekle ilişkilendirerek eleştirdiler ya da oradan sıkıştırmaya çalıştılar falan. Fakat ne kavramın ismi değişti ne de uygulama değişti, hepsi devam etti. Şimdi yaklaşık 2,5 yıl İstanbul'da Kağıthane ile Refah partisinin misyonu ve şu anda halen devam eden bir misyon olarak İstanbul'daki yerel yönetimler öyle çünkü. 92'de başlamıştır o süreç, 2,5 sene sonra diğer ilçeler de Refah partisi tarafından kazanıldı İstanbul'da ve büyükşehir belediyesi de alındı. O arada zaten partinin ismi değişti, Fazilet partisi oldu. Büyükşehir belediyesi de aynı kulvarın eline geçtikten sonra bütün belediyelerde, ilçelerde halk meclisleri uygulandı fakat mesela Kağıthane'de uygulanmasıyla diğer ilçelerde uygulanması arasında kavrayış farklı olduğu için nüans da farklı oldu. O nedenle sadece olayı popülist bir halk toplantısı, işte 'belediye başkanı halkla bütünleşiyor, halkla içiçe' gibi bir slogana yetecek tarzda toplantılar olduğu için bir süre sonra bir çok ilçe belediyesi o işi bıraktı. Bazıları için 'halk toplantısı' gibi olarak ismini değiştirerek devam ettirdi, sonrasında da bıraktı. Şimdi bu halk meclisinde Kağıthane'deki örneğinde şöyle oldu, belediye başkanı, başkan yardımcıları ve birim müdürlerinin hepsi toplantıda hazır bulunuyor ve halk orada, o bölgedeki katılmak isteyen bütün sivil toplum kuruluşları, dernekler, kadınlar veya çocuklar da.

Katılımcı: Süresi?

Hüseyin Irmak: Haftada bir, her hafta Cuma günü akşam 6'da. O biraz da belediye başkanının sosyal olmasından kaynaklanıyordu, daha sivil bakıyordu, biraz da entelektüel kaygıları falan vardı. Belediye başkanı halka orada o dönem içinde yaptıklarını ve gerekçelerini anlatıyor. Halk önce bunu dinliyor, sonrasında mikrofon sadece halkın içinde dolaşıyor. Mesela siz bir şey söylüyorsunuz, öteki bir şey söylüyor, öteki bir şey söylüyor falan veya bir takım talepleri oluyor ama bunlar ilçenin geneline yönelik taleplerden ziyade mahallenin kendi problemlerine yönelik talepler olması isteniyor. Çünkü o zaman çok daha somut olarak çözülme ihtimali var. İlgili birim müdürleri gelen talepleri veya konuşmaları kendileriyle ilgili bölümlerini not ediyor. Sonrasında veya o an bazı izah gerektiren konularda belediye başkanı ilgili başkan yardımcısına veya ilgili birim müdürüne söz veriyor o orada durumu anlatıyor. Böylece durum bazen böyle mahkeme gibi de oluyor. Mesela bir takım suçlamalar var, o bir şey söylüyor, öbürü bir şey söylüyor yani halk mahkemeleri gibi. Orada olay karara bağlanıyor gibi oluyor. Hani eskiden Osmanlı'da 'ayak divanı' varmış ya, ayakta yapıyorlar şeyi, onun gibi bir şey oluyor. Tabii onların ayak divanı ile ilişkisini kurma diye bir şey yok, sadece örnek olarak şimdi aklıma geldiği için söyledim. Sonrasında da bir dahaki sefere -19 mahalle var Kağıthane'de- 19 haftada bir o mahalleye yeniden dönüyorsunuz. O 19 hafta süresince o talepler yapıldı mı, yapılmadı mı ya da yapılmadıysa neden yapılmadı gibi yine aynı mahalledeki ikinci toplantıda bunların değerlendirilme zemini oluyor, yine aynı insanlarla, halkla falan. Bu herkesin katılımına açık, kadınlar, çocuklar bile kalkıp birşeyler söylüyor veya birşeyler istiyorlardı ve onlar da not ediliyor falan ve onun da gereği yapılıyordu. Bir süre sonra Kağıthane'de de bu olayın, taleplerin yapılması veya geri dönüşü biraz zayıfladı. Biraz rutinleştiği ya da araya zaman girdiği için yahut o arada merkezi veya farklı kesimlerin eleştirilerinin oluşturduğu psikolojiden dolayı biraz zayıfladı ama sonuna kadar da yapıldı. Mesela 2,5 sene sonra diğer ilçe belediyeleri yapmaya başladıktan çok kısa süre sonrasında bıraktılar ya da olayı dönüştürdüler falan ama Kağıthane devam etti. Çünkü o biraz da dediğim gibi adamın kendi kişisel özelliklerinden kaynaklanan bir şeydi. Diğerleri 2,5 sene sonra ... kavradı ve o nedenle de uzun ömürlü olmadı. Yönetim katılım konusundaki eksiklikleri olmasına rağmen umut verici bir oluşum haline gelebilirdi, dönüşebilirdi. Mesela onun geri dönüş mekanizmaları zayıftır Kağıthane'deki kuruluşunda, o konuda orayı besleyen

ve bunu bir baskı unsuru olarak, halk adına yönetim üzerinde bir baskı unsuru olarak tutabilecek bir mekanizma oluşturulamadı. 1992'de başladı, 2004'e kadar sürdü.

Katılımcı: Belediye başkanının değişmesiyle mi sona erdi?

Hüseyin İrmak: Evet. Refah partisiydi, daha sonra Fazilet, sonra Saadet oldu, 3 dönem peşpeşe seçildi o adam.

Katılımcı: Şu anda da AKP'nin mahalle sistemleri ve mahalle temsilcileri, kadınlar, vs. temsilcileri var, bu Refah partisinin sistemidir.

Hüseyin İrmak: Evet. Zaten Refah partisi döneminde o 92-94 ya da 92-97 diyeyim, o aradaki 'bu sistemi 12 Eylül öncesinin solcularından almışsınız' falan gibi eleştirilere ya da değerlendirmelere muhattap oluyordu. Onun için mesela Refah partisiyle başlayıp AKP'ye kadar gelen parti grubu aynı mantığın, aynı kulvarın ürünü zaten, bakış açısı aynı, anlayış aşağı yukarı aynı. Mesela şimdi Kağıthane'de AKP'li yönetim var, ama AKP'li yönetim kadrosunun hepsi eskiden devam eden kadrolar, değişen hemen hemen hiçbir şey olmadı o anlamda. Sadece yeni belediye başkanının eski belediye başkanıyla kişisel husumetleri vardı, onlardan dolayı bazı uygulamalar, mesela halk meclisi gibi uygulamalar kalktı gibi. Mesela o halk meclisleri uygulamasını başlatan ve -o isimde ısrar etti ve bundan dolayı bazı şeyleri göğüslemek zorunda kaldı zaten- o isimle kullanmaya devam eden belediye başkanı dediğim gibi orada biraz popülist yaklaştı aslında, derneklerin temsilcilerinin katıldığı ve kurumlaşmış bir meclis organı gibi yapmaktansa. O zaman da mesela halkın kendi yöresiyle ilgili varolan taleplerini takip eden, o konuda ısrar eden ve bunun yapıp yapılmadığını denetleyen bir mekanizma olmaması veya olan mekanizmaları o anlamda devreye sokmaması, o halk meclisi uygulamasının zayıf yanı oldu. Zayıf yanı olması belediye başkanının elini rahatlattı aslında çünkü denetim diye bir şey olmuyor. 'Orada halk adına bir takım temsilcilerin veya 'baronlaşmış' insanların temsiline gerek yok, onun için doğrudan halk olsun' gibi bir popülist yaklaşım oldu, biraz da demogoji malzemesi telaffuzu da söz konusu oldu. Olayın bu yanı eksik tutuldu ama bu iş zaten böyle istenen bir şeydi aslında, çünkü dediğim gibi elini rahatlatıyordu. Ona rağmen Kağıthane halk meclisi uygulaması –Fatsa örneğinin haricinde- 1990'lı yıllardan sonra uygulanan benzer belediye uygulamaları içindeki en

iyilerinden biriydi. Bunun halkın veya sivil toplum kuruluşlarının belediye yönetimi üzerinde bir baskı unsuru olması veya belediye başkanının yahut belediye yönetiminin bunu bir baskı unsuru olarak hissetmesi açısından önemli ama yetersiz bir örnek olarak belediyecilik literatüründe yerini aldı Kağıthane'deki örnek. Önemliydi ama yetersiz kaldı bu nedenlerle.

Katılımcı: Bunun geri dönüşüyle ilgili herhangi bir çalışma yapıldı mı? Toplantılardan neler kazanıldı? Bunların belediyecilik açısından bir değerlendirmesi var mı?

Hüseyin İrmak: Onunla ilgili ara ara değerlendirme yazıları oldu, onların bir kısmı da elimizde var. Hem bizim değerlendirdiğimiz bir takım metinler var, yani biz kaleme aldık onları, hem de bizim dışımızda bazı yazarların ya da gazetecilerin falan yaptığı değerlendirme yazıları var ama onlar bizde birarada derli toplu olarak mevcut değil ama çeşitli klasörler, dosyalar içinde var öyle şeyler. Fakat şöyle bir şey yok, mesela bu toplantıları, yani bu süreci bilimsel olarak değerlendiren, bunun açmazlarını, eksiklerini, zayıf yönlerini veya iyi yönlerini ya da neye umut olabilir gibi konuları değerlendiren bir bilimsel çalışma yok.

Hüseyin İrmak: Biraz önce bazı mevzuat maddelerini okurken şunu unuttum, Stratejik Plan ve Performans Programı diye bir madde de var yeni kanunda. Stratejik plan belediyenin ana omurgasını oluşturan ya da oluşturması tasavvur edilen, öngörülen bir plan. Belediye bütçesi de buna göre hazırlanıyor ve stratejik plana uygun bütçelendirilen mevzuat ondan sonra belediye meclisince kabul ediliyor. Stratejik plan nasıl hazırlanır? Onunla ilgili 41. maddede 'üniversiteler, meslek kuruluşları ve konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak' diye bir ibare var. Bu bahsettiğim kurumların 'görüşleri alınarak hazırlanır' diyor ve 'belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra da yürürlüğe girer' gibi bir ibaresi var. 'Stratejik Plan ve Performans Programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir' diyor. Belediye bütçesi ise 'Stratejik Plan ve Performans Programı'na uygun olarak hazırlanır' gibi bir ibare

var. Stratejik planın hazırlanmasına katılım sizin için baskı kurabilme kulvarlarınızdan biri olabilir bu madde. Bunun yasal mevzuatı da yeni kanunda var, fakat uygulamaya gelince stratejik plan, bazı tek tek örnekler hariç genel olarak o bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının veya başka başka kurumların haberi olmadan hazırlanır. Hani dışarıya kapalı olmaktan bahsettik ya biraz önce, tarz ve tavır odur, alışkanlık odur ya da siyasi terbiye onu gerektirir, çünkü Türkiye'deki siyasi terbiye buna uygundur, kapalı olmaya, açık olmaya değil. Sadece bu özelleştirme işlerinin son yıllarda yoğun olmasından dolayı ya da yaygın hale gelmesinden dolayı stratejik plan ve performans programını belediyeler bir firmaya ihale ederler. O firma gelir, bir takım matbu formatları var, formatlara göre bir stratejik plan ortaya çıkartır. Onu ilgili birimleri onaylar, ondan sonrasında da bu belediye meclisine sunulur. Fakat ilgili firma aslında o ilçeyi tanımaz, genel olarak o programı hazırlayan adamlar orada oturmuyordur bile, hatta belki bir kere, iki kere gelmiştir, arada geçiyordur filan. Kağıthane örneği üzerinden gidersek, Kağıthane'nin stratejik planını böyle bir firma hazırlarken Kağıthane'nin sadece çevre yollarından geçiyordur, Kağıthane'nin içini, içindeki hiçbir şeyi bilmiyordur. Fakat böyle bir plan hazırlıyor o firmalar ve o hazırlanan planlar da onaylanıyor. Sadece bazı ilgili birim müdürlükleri çok abes şeylere ya da çok zorunlu şeylere müdahale ediyor, onlar giriyor ya da çıkıyor. Bu firmaların da seçimi sadece belediye başkanının ilişkileri veya ilgili siyasi partinin ilişkilerine göredir. Yani diyelim ki il yönetiminden birinin firmasıdır ya da belediye başkanının bilmem nereden tanıdığıdır veya bir takım ilişkilerle gelir o danışmanlık firmaları. Her partinin anlayışında olan böyle firmalar vardır ve o firmalar da kendi partilerinin olduğu belediye başkanlarına ya da belediyelerine giderler bu işi almaya çalışırlar. Çünkü yasal olarak da stratejik plan çıkarmak zorunludur ve bunu da genel olarak o danışmanlık firmalarıyla yaparlar. Onlar da ağırlıklı olarak ilçeyi bilmez.

Katılımcı: Bu mevzuata aykırı değil mi?

Hüseyin İrmak: Mevzuata aykırı değil. Yasal olarak gerek bu olsun gerek bütün işler olsun hiçbir şey mevzuata aykırı olmaz. Yani kağıt üzerinde herşey mevzuata uygundur.

Katılımcı: Bu özel bir firmaya yaptırılması uygun mu yoksa özel firma yapmasına rağmen içeride yapılmış gibi göstererek mi yapılıyor?

Hüseyin İrmak: Hayır, özel firmaya yaptırılması da uygundur. Yapılmış olması yeterlidir, hatta bazı yerlerde o danışmanlık firması sivil toplum örgütü gibi de gösterilebilir, yani öyle örnekler de var.

Katılımcı: Belediyenin denetimini sağlayan kurum nedir?

Hüseyin İrmak: Sayıştaydan gelir, danıştaydan gelir, içişleri bakanlığından gelir ve bir de büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerindeki bazı uygulamalarda il ölçeğinde denetleme yetkisi vardır. Yani büyükşehir belediyesi, içişleri bakanlığı, sayıştay, danıştay, böyle farklı kulvarlar var. Bunların hepsinin zaman zaman müfettişleri ilçe belediyelerine gelir, çeşitli ve rutin denetimler yapar, bazıları şikayet üzerinedir ama sonuçta böyle denetimler yılda birkaç defa bütün belediyelerde olur.

Katılımcı: Stratejik plan bir kere hazırlandıktan sonra bunun değiştirilmesi, dönüştürülmesi aşamalarını içeriyor mu kanun, yoksa bir kere hazırlanmış olan kalıyor mu?

Hüseyin İrmak: Bunun değiştirilmesiyle ilgili bir takım şeyler yapılabilir, yani böyle bir açıklık var, fakat bunu siz talep edeceksiniz ve belediye meclisi buna karar verecek. Yani sizin talep etmeniz yeterli değil, siz talep ettiğiniz şeyi takip edeceksiniz ve bunun komisyonlar üzerinden belediye meclisine gitmesini ve belediye başkanının üzerinde de baskı kurarak belediye meclisine gitmesini sağlayacaksınız. Sağlamazsanız olmaz, talep ettiniz, talepler kalır, dilekçe veriyorsunuz mesela o dilekçe bulunmayabilir de yani.

Katılımcı: 6 ayda yayınlanacak ve neden bu stratejik plan üzerine gidildi diye, kimseye sorulmadı mı diye baskı yapabilesek seneye en azından dikkate almak gibi bir olanak olabilir.

Katılımcı: Stratejik planı denetlemek bir yöntem ama asıl olması gereken, belediye bünyesinde veya resmi kurumlar da olabilir, bir ekip kurulup o bölgeyi tanıyan ve o planda gerekli değişikliği yapabilecek olan bir komisyon kurulup bu şekilde yapılması değil midir? Bu planın yapılmasının altındaki mantık nedir? 4 yıl içerisinde gerçekten

o yörenin ihtiyaçları baz alınarak planlı, programlı çalışma yapmaktır aslında ama bu çok gözönünde bulundurulmuyor çünkü denetleme mekanizması yok. O zaman yapılmış olsun diye yapılıyor.

Hüseyin Irmak: Mesela belediye der ki 'benim bunu hazırlayacak teknik donanımlı elemanım yok, bu vasıf gerektiren özel bir iştir, onun için de ben bunu hizmet alımı şeklinde dışarıya ihale edebilirim'. Bu, mevzuata tamamen uygundur. Çünkü sonuçta bu hizmet alımı olarak alınabilecek bir şeydir ve 'benim bunu yapabilecek, bunu hazırlayabilecek vasıfta ekibim veya elemanım yok' der ve doğrudur da. Yani bunu gerekçelendirebilir, gerçekten onu vasıf olarak yapabilecek adamı yoktur. Biraz önce personel üzerinden biraz konuştuk, yani baskı kurmanız, onları geliştirmeniz ve bu konuda da süreci takip etmeniz gerekir. Öyle adam olmaz zaten orada, çünkü belediyelerde çalışan personel genel anlamda vasattır, yani kişisel vasıfları anlamında vasattır, bürokratik mantıkla düşünürler, 'sabah 9 - akşam 5' olarak bakar meseleye ve bunun 8 saatlik mesai süresinin 7,5 saatini çalışmamaya gayret ederek geçirir. Durum budur yani. O diğer yarım saatte de günü kurtaran şeyleri yapar, yani gün boyunca yaptığı şeylerin toplam saati falan ancak toparlar, o süre o günü kurtarmaya da yeter zaten.

Olaya bakış gerçekten işlevsel, gerçekten doğru mantıktan ziyade popülist bakıştır, onun için de olayın belediyelerin iyileştirilmesi, kurumsal olarak iyileştirilmesi için önce oraya bakışın iyileştirilmesi lazım veya siyasi yapıyı iyileştirmen gerekir. Yani olayı mevcut siyasi yapıdan kopartarak bağımsız ele aldığında bir yere kadar çözebilirsin, tam çözemersiniz. Bir de her seçimde belediyelere yeni adamlar alınır, bunu merkezi bir takım uygulamalarla önünü kesmeye çalıştılar, sınav, KPSS falan gibi şeylerle. Fakat orada da yine onun bir açık noktası vardır ve her yeni gelen belediye yönetimiyle beraber bir önceki görevliler ya da inisiyatif sahibi görevlilerin en azından bir kısmı kızağa alınır, pasifte tutulur, hiçbir görev verilmez, adı, kadrosu varsa kadrosunu alamaz, kadro yoksa zaten daha rahat davranabilir. Bu adamların hiçbir iş yapmaması istenir zaten "sen git bir yerde otur" denir.

Katılımcı: Belediyelerin norm kadroları yok mudur?

Hüseyin Irmak: Norm kadro yeni çıktı fakat norm kadro olayı, sınavla eleman alınması veya stratejik plan veya performans programı yapmak gibi şeyler veya kent konseyi veya hemşehrilik okulu –biraz önce konuştuğumuz gibi- belediye yönetimleri bunlara çok inanmaz.

Katılımcı: Norm kadroda sınavda esneklik yapıyorlar. Diyarbakır'da benim arkadaşım sosyolog olarak belediyede çalışmak istiyordu, belediyeye iş müracaatında bulundu ve “biz sosyologlarla çalışmıyoruz, belediyelerde böyle bir kadro yok” dendi. Norm kadroda sosyolog kadrosu var ama onlara bir türlü anlatamadım ben. “Sosyoloğa ihtiyacımız yoktur” dendi.

Hüseyin Irmak: Doğrudur, bir de biraz önce alt birimlerle ilgili yasanın anlattığı 3 şey vardı, zabıta, fen işleri ve yazı işleri dedik ya, şimdi sadece alt birimlere bu 3 noktadan baktığın zaman sosyolog, iletişimci, böyle şeyleri kavrayamazsın, ihtiyacı olup olmadığını bilemezsin veya bu konuda çıkabilecek sorunları bertaraf edebilecek mevzuat, yani böyle bir anlayışın olmaz zaten. O zaman mesela doktoru işçi statüsünde çalıştırabilirsin, sosyoloğu, mimarı veya hemşireyi işçi statüsünde çalıştırabilirsin ve belediyede çalışan vasıfsız işçinin muhattap olduğu mevzuatla muhattap edebilirsin. Onun eğitiminin ya da vasıflarının hiçbir önemi yoktur o noktada. Taşarınlaşma son yıllarda arttı, mesela bu sınavla alma işini taşaron yöntemiyle by-pass ediyor belediyeler. Bir şirket var veya kuruluyor ve varolan şirket veya kurulan şirket belediye başkanının yönlendirmesi, işaret etmesi paralelinde olur ya da belediye başkanı seçildiği anda, yeni seçiliyor diyelim, hemen şirket de kurulur. Mesela o şirket üzerinden hizmet alımı yapar, mevzuat budur çünkü. Hizmet alımında belediyede ihtiyaç gösterdiği ya da bazı noktalara yerleştirmek istediği kadroları listeler. Hatta yaptığı işin yanısıra ismi de listeler. Mesela diyelim ki kimyager Ahmet bilmem kim olacak, böyle isim listelerini belediye başkanı ya da belediye yönetimi oluşturur ve o şirkete verir, o şirket o adamları işe alır. Bütün sosyal sigortası, vs. o şirket üzerinden yürür ama o adamların hepsi belediyenin içinde çalışır.

Katılımcı: Belediye kendisi de şirket kurabilir mi?

Hüseyin Irmak: Kurabilir, kurar, hatta birden fazla şirket de kurar, onunla ilgili gerekli bütün mevzuat ticari hukukla ilgilidir. Belediyenin kurduğu şirketler ihale kanunu,

resmi bir takım kanunlarla bağılıdır, yani aşağı yukarı resmi mevzuata göre çalışırlar, çalışmak durumundadırlar. O nedenle belediyenin kurduğu kuruluşlarda belediyenin kendi kurumsal niteliğine göre biraz daha hareket kabiliyeti fazla olmasına rağmen dışarıdan şahıs şirketi, yani normal ticari şirketin birine kurdurmak ve oradan hizmet alımı yapmak daha avantajlıdır.

Katılımcı: Anladığım kadarıyla bu belediyelerin sosyal belediyeciliği geliştirme zorunluluğu diye koşullar, bu beklenenler, bir sürü sosyal görevler merkezi hükümetten onlara verilmesiyle o gençlik merkezi, kadın merkezi, vs. gibi bizi STK'ları çok ilgilendiren birimleri açamamaları biraz da belki sizin sözünü ettiğiniz bu insan kaynağı ona göre olmadığından. Kimi koyacak oraya, nasıl yapacak gençlik çalışmasını, nasıl ilgilenecek? Bundan olabilir. İki şey sormak istiyorum, bir kere bu kanunen onlara verildiğine göre hâlâ belediyelerin böyle yerler açmamış olması nasıl açıklanabilir, ne yapılabilir? İkincisi, bu da acaba eğer insan kaynakları yeterli değilse taşarona verilebilecek ya da hizmet alımıyla karşılanabilecek, ki bu hizmet alımı o durumda STK'ların iktisadi teşekkülleri de katılabilir, üniversiteler de katılabilir, bu mümkün hizmet alımında.

Hüseyin İrmak: Hizmet alımında STK'ların veya üniversitelerin katılması yasal olarak mümkün ve bunun örnekleri de var. Onun dışında birinci sorunuz?

Katılımcı: Neden açmıyorlar, ne yapılabilir?

Hüseyin İrmak: Neden açmıyorlar, çünkü inanmıyorlar, çünkü böyle bir kültürleri yok ve demokrasi kültürleri bu iş için yeterli değil.

Katılımcı: Ne yapılabilir? Biz ne yapabiliriz?

Hüseyin İrmak: Mesela eğitmek ve baskı kurmaktan başka yapacağınız bir şey yok, sadece baskı kuracaksınız. Mevzuatı bileceksiniz, toplumsal baskı veya onu siyasi baskıya dönüştürebilme maharetiniz varsa siyasi baskı kuracaksınız. İkisi de farklı zamanlarda etkili olur; her ikisinin kendine özgü jargonları vardır. Mesela bir çok belediyede, AKP'li belediyelerin çoğunda çocuk meclisi, kadın meclisi, gençlik meclisi vardır. Fakat bunların hepsi, hani kadınların günleri olur ya o tarzıdır, yani gezme,

tozma, filan gibi ya da diyelim ki bir yere gidecekler, İstanbul turu yapılacak veya onların bir spor klübü var, o spor klübü maça gidecek, onunla ilgili gerekli altyapı, otobüs, para, vs. onları karşılar. Onun dışında bu meclisler yönetime katılım ve demokratik baskı gücü anlamında değildir ve öyle de işlevlendirilmez zaten. Böyle bir dönüşüm hissedildiğinde de dağıtılır. Bir de bu olayın sosyal boyutlarının son yıllarda artması ve devletin de bu konuda bir takım değişim ve dönüşüm ihtiyacı hissetmesinden dolayı mesela merkezi kanallarda da bu konuda tavır değişiklikleri var artık. Mesela eskiden 'ben yaptım oldu' mantığı vardı şimdi artık bilgi çağına girdik, artık bilgi ve bilgilendirme bizim için çok daha önemli gibi bir söylem var. Bu ilçelerde kaymakamlar vasıtasıyla ifade ediliyor. Mesela Kağıthane'de de aynen bu ifadeler var ve kaymakam böyle konuşuyor. O nedenle de bilgi gerekliliğinden dolayı açılıma ihtiyaç duyduklarını söyler, devletin artık böyle bir dönüşümü yaptığını söyler ve bu konuda da bir takım yeni organizasyonlara gider, kaymakamlık da gidiyor. Çeşitli ilçelerin hepsinde olmasa bile bir kısmında şöyle bir şey var, kaymakamlığın denetiminde ve onun organizasyonunda sivil toplum platformu diye platformlar kuruldu. Bunlar sosyal devlet ve bilgi çağı kavramlarının izahıyla gerekçelendirilerek kurulan şeyler. İlçede örgütlü olan bütün dernekler, vakıflar, kamu yararına olan tüzel kişiliklerin içinde olduğu, çağırıldığı bir takım platformlar var ve bunun adı sivil toplum platformu. Bunlar kendi aralarından bir başkan seçerler ve belli periyodlarla toplanırlar. Bu toplantıların gündeminden ve toplantı periyodlarından kaymakamın haberi olur veya süreci takip eder, bazılarında kendisi de katılır. Böylece ilçedeki sivil toplum hayatını bir anlamda devlet denetlemek ister aslında veya denetler ya da oradaki hem ilişkiyi geliştirir, iletişimi artırır hem de gelişmeleri takip eder, hangi derneğin yapısı nedir, hangisinde ne vardır, kiminle ne oranda işbirliği yapalım, yapabilirim devlet olarak? Bunları da takip eder. Kaymakamlığın kurduğu sivil toplum platformu belediyelerin kurduğu veya kuracağı kent konseyinden farklıdır, ayrı örgütlenmelerdir. Fakat kaymakamlığın sivil toplum platformuna bakış açısı daha çok denetim ağırlıklıdır, tanıma ve denetim ağırlıklıdır, yani polisiye özellikleri vardır, belediyelerin kurduğu kent konseyi de popülizm ağırlıklıdır, oya tahvilli popülizm ağırlıklı şeylerdir. Sonuçta ikisi de sivil toplum örgütlülüğüne inanmaz, inanmadığı için de sizin doğru katılımınız ve o katılımın bir baskı süreci olarak geri dönüşümünü sağlayan süreci, o halkayı tamamlamaz. Fakat dediğim gibi sosyal devlet, bilgi çağı, vb. söylemler onların ağızında popülist veya demogojik bir malzeme haline

dönüşebilir ve böyle de devam eder ama oradan olayı gerekçelendirir, yaptığı işi sanki sizin istediğiniz ve beklediğiniz bir işmiş gibi sunabilir size.

Belediyeleri değerlendirirken Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki ağırlıklı olarak DTP'nin yönetiminde olan belediyeleri biraz daha farklı değerlendirmek gerekir. Burada yaşanan sorunlar ve sıkıntılar insanların belediyeye bakışı, belediyenin seçmenine bakışıyla oradakiler farklı. Orada mesela belediyenin tasarruflarında devlet denetimi ve müdahalesi hem daha yoğundur hem de daha agresiftir. Ayrıca orada belediyeyi sadece devlet kendi ihtiyaçlarını gördürdüğü bir taşeron gibi görür, öyle kullanır. Mesela bir yere ulaşım için, yani kendi ulaşımı için yolu belediyeye yaptırır ve belediye bütçesini kullanır. Kendi ihtiyacı için gerekli mekanizmaları üretebildiği oranda belediyeye ilişki kurar. O tarafta öyle ama bu tarafta biraz daha farklı. Onun için o tarafı daima biraz daha farklı değerlendirmek gerekir. Bu farklılık orada belediye yönetimlerinde de bir farklılık getiriyor ve belediye bu sefer devlet baskısındaki dezavantajları ve agresifliği aşabilmek için kitle gücüne ihtiyaç duyuyor. O zaman da işte gençlik, kadın, vs. gibi toplumsal kategorileri örgütlü hale getirmesi lazım ki gelen baskıyı biraz daha kolay göğüsleyebilsin. Onun için Diyarbakır belediyesinde gençlik meclisinin baskı gücü olması ya da demokratik kriterlere daha uygun olması daha normal, istenir çünkü böyle bir şeye ihtiyaç duyar oradaki belediye yönetimi ama burada böyle bir ihtiyaç yok. Burada kurulacak büyükşehir belediyesi bünyesinde de gençlik meclisi var, onların da bir takım çalışmaları var, ilçelerin de var ama burada demokratik güç ihtiyacı söz konusu değil. Burada gerekli olan şey oya tahvilli popülizm ve gerekli olan şey parti kanalıyla ulaşamadığı kesimlere o kanallarla ulaşma, yeni ilişkiler oluşturma ve bu ilişkileri o kanallara akıtmayı sağlamaktır. Bir de orada üretilen işleri bütçelendirmek, oradan kendi firmalarına, vs. iş çıkarmak ve o çıkan işleri partili işadamlarına ya da partinin taleplerine de karşılık vermektir. Yani burada daha popülist ve ticaridir, o tarafta daha demokratiktir. Daha demoratikdir ama demokratikliğin sağlıklılığı konusunda bir şey söyleyemem çünkü böyle bir ihtiyaç ortadan kalktığına, belki böyle bir şeye orada da ihtiyaç duyulmayacak artık, olayı bu yönden çıkaracak belki. O konuda da bir fikrimiz yok.

Katılımcı: DTP'nin kendi tüzüğünde de var, kadına yönelik kadın meclislerinin kurulması, vb.

Hüseyin İrmak: Olabilir. Onların hepsi mesela demokrasi kültürünü geliştirici bir takım katkılar sunabilir ve onların ülkenin her yerinde demokrasi kültürünü geliştirmeğe hem halkın hem yöneticilerin, özellikle de -belediyecileri konuştuğumuz için- belediyecilerin entelektüel seviyesinin yükseltilmesine katkı sunabildiği oranda tasvip görür.

Katılımcı: Biz Toplum Merkezi olarak kaymakamlıklarda eğitim veriyoruz, ailelere oradaki çalışanlara yönelik eğitim. Çocuk istismarı ile ilgili bir eğitim verecektik. Çocuk doktoru getirecektik, kaymakam bunu reddetti “istismar meselesini gündeme getirirseniz insanların akıllarına kötü şeyler sokarsınız” dedi; veremedik yani.

Hüseyin İrmak: Belki bir başka kaymakam olsa verebileceklerdir. Bu konuda, yani genele sirayet eden bir kriter olmadığı için kişisel vasıflar bu konuda çok ön plana çıkabiliyor. Bir kaymakamın istemediğini diğer kaymakam çok rahatlıkla yapabiliyor o nedenle.

Katılımcı: Şöyle bir genelleme yapılabilir mi? İktidar partisinin dışındaki bir partiden ise belediye, onlarla bir güç olarak bunu anlatmak ve kullanmak mümkün. Yani bu demokratik mekanizmaları devreye geçirebilmek için “siz iktidarda parti iken farklısınız, ayırıksınız” gibi bir pazarlığa girmek mümkün olabilir gibi görünüyor.

Hüseyin İrmak: Her zaman mümkün olmayabilir. Çünkü mesela muhalefet partileri dediniz, partilerin çoğunda doğru bir demokrasi anlayışının olduğunu sanmıyorum. Kişisel fikrimdir bu. Mesela AKP’li belediyeler çoğunlukta, CHP’li belediyeler var, CHP’li belediyeler yani tersi olduğunda aynı sorun devam eder.

Sonuçta belediyelerin hepsi siyasi kurum, onun için de hepsinin organizasyonunu, niteliğini, halkla ilişkilerini belirleyen şey siyasi kriterlerdir. Mesela halkla ne oranda içiçe? Belediyeler halkla doğrudan temas eden kurumların başında gelir. Çünkü herkes herşeyi belediyeden bekler, görev olsun olmasın veya yapsın yapmasın belediye bu konuda sorumlu olmasa bile sorumluymuş gibi addedilir ve buna göre halkın gözünde ya mahkum edilir ya da taltif edilir. İşte yerel yönetimlerin gerçek anlamda yerinden yönetim, gerçek anlamda demokratik bir nüve olabilmesi için biraz

önce bahsettiğimiz bazı parçaları okuduk belediye kanununda da, bu şeyin gerçekte nüfuz etmesi lazım. Fakat belediye kanunu 1930'larda çıkartıldığı tarzda gidiyor hâlâ ve merkezi vesayet, merkezi denetim ve merkeziyetin ihtiyacı olduğu sınırlarda tutulmuş bir kanun olarak devam ediyor. Sadece bu son 15-20 yılda özellikle 1992'den başlayan belediyelerdeki süreçte, Refah partisiyle başlayan süreçte onların siyasi tasarrufu olarak uyguladıkları bir takım faaliyetleri yeni kanunun içine alarak mevzuatlaştırmış olmalarının ötesinde çok fazla bir yeniliği yok kanunun ya da benim değerlendirmem o yönde. Mesela kaymakam da aslında bir yerel yöneticidir, merkezi temsil eder, kanuna göre 'yerelde devletin ajanıdır' ibare de budur zaten ama sonuçta yerel bir yöneticidir. Gerek kaymakamlıklar bünyesinde gerek belediyeler bünyesinde bu işin gerçekten katılım ve gerçekten demokrasi kültürü açısından doğru yere oturabilmesi için bu kadroların eğitilmesi lazım. Bu eğitim bir devlet sorunudur aslında, özellikle kaymakamlık, yürütme ayağı açısından, belediye ayağı açısından bu eğitim de siyasetin bir sorunudur. Fakat bana göre belediye başkanlarının, belediye başkanı aday olmak isteyen insanların önceden yerel yöneticilikle ilgili olarak bir eğitimden geçmesi lazım. Sonra insan psikolojisi ve sosyoloji anlamında bir takım eğitimlerden geçmesi lazım. Bir de sağlıkları açısından bence muayeneye tabi tutulmaları lazım. Şöyle ki, ihtirasları nedir, kompleksleri nedir, bunların kesin ölçülmesi gerekir. Burada bir takım kriterleri aşamayan adamların adaylığını peşinen kabul etmemesi lazım çünkü öyle belediye başkanları var ki ihtirasları ve kompleksleriyle bütün herşeyi organize ediyorlar ve onun önündeki hiçbir engeli tanımıyorlar. Belediye başkanı dediğim gibi milletvekili olmaktan çok daha iyi birşeydir. Beldede bile belediye başkanı olun, kendi beldenizin padişahısınız, çünkü belediye başkanı ne isterse o olur ve mevzuat ona uydurulur, mevzuat da, yasa da, dosya da, evraktaki herşey yasaldır ama belediye başkanı ne istiyorsa ona göre mevzuat dönüştürülmüştür. Bu net bir kuraldır, Türkiye'de böyle. Partisinin ne olmasının, döneminin ne olmasının, bölgesinin ne olmasının hiçbir önemi yoktur.

Katılımcı: Beldesinin padişahıdır dediniz ama iktidar partilerinin belediyeler üzerinde kendilerinden ziyade genel başkandan

Hüseyin İrmak: Padişahlar var bir de daha büyük padişah var! Eskiden mesela beylikler var ya, mesela imparator ona tuğ ve mehter gönderiyor ve bu onun bölgedeki yetkisini kabul ettiği anlamına geliyor ama o adam aslında merkeze bağlı.

Bu aynı sistem farklı versiyonlarla yine devam ediyor. Belediye başkanları padişah gibidir dedim, ama bu adamların hepsi de emir eridir aynı zamanda bir yanıyla, çünkü genel başkanın istemediği, hani yaramaz çocuk modunda olan adam zaten aday gösterilmez. Çünkü o zaman orada genel merkezin bir takım işi olduğunda onu yapamayacaktır. Yani bu anlamıyla da ne oranda irade sahibi, kimlik sahibi adam isen o oranda aday olma şansın azalır. Bu işin de jargonu budur yani. Genel merkezin sana belirlediği sınırlar içinde padişahsın zaten ama dediğim gibi orada ne istersen yaparsın ve istediğin herşey yasal olarak mevzuatlaştırılır. Her yasal olan doğru değildir ama herşey yasalıdır. Bir de mesela merkezi hükümetlerin kendi partisinden olmayan belediyelere yönelik baskıları her zaman olur ve bu bir gerçekliktir, bunun için çeşitli yöntemleri kullanır, gerek bütçeyi kullanır gerek o ilçeye gitmesi veya o ile gitmesi gereken ödenekleri kısar veya onlara bir takım gerekçelendirmeler yapar, geciktirme, vs. yapar veya borçlarını faizlendirir, faizlerde ufak oynamalarla büyük borçlar çıkartabilir ve bunlar siyasi baskının farklı farklı yöntemleridir. Bu da bir Türkiye gerçeğidir fakat yine de bütün baskılara rağmen o adamlar da oranın padişahıdır. Onun dışında belediye başkanlarını ve yönetim kadrolarını hakikaten eğitmek lazım dedim, bu şunun için de gerekli, mesela yerelini tanımıyor, görev yaptığı ili tanımıyor veya görev yaptığı ilçeyi tanımıyor ve orada mesela o ilçenin neresinde ne var, neresinde kültürel veya geleneksel bir özellik var veya oranın bir köyünde ne formasyon var bilmiyor adam. Onun için gerek belediyedeki kadrolara, özellikle de halkla doğrudan temas edilen birimlerdeki yöneticilerine, gerek başkan yardımcılara gerekse başkanlarına o anlamda ilçesini ve şehrini tanıtan bir takım programların olması lazım. Bunu belki üniversiteler yapabilir, belki siyasi partisinin merkezi yapabilir. Adam İstanbul'un herhangi bir ilçesine aday oluyor ama oraya aday olmadan önce belki 3 kere gitmiş. Örneğin Beyoğlu belediye başkanının Sarıyer belediye başkanı olmak gibi bir isteği vardı. Fakat o adamı Sarıyer belediye başkanı değil Beyoğlu belediye başkanı aday yaptılar ve Beyoğlu belediye başkanı oldu. Fakat Beyoğlu'nu yeterince tanımıyor, Beyoğlu belediye başkanı olmasının nedeni babasının Kasımpaşa'da esnaf olması. Dolayısıyla yıllardır orada esnaf olmasından onun da bir ilişkisi var diye düşünüyor. Şimdi Beyoğlu belediye başkanın, akli hep Sarıyer'de olarak Beyoğlu'nu yönetiyor. Buradan ne oranda sağlıklı bir şey çıkabilir tartışılır yani. Sonra aynı zamanda belediye personelini de bu anlamda ara ara bir takım eğitimlere tabi tutmak lazım. Bir de mesela belediyeye personel alımıyla ilgili bir takım mevzuatlar var ve o

mevzuatlarda yozlaşmayı veya istismarı önleyici bir takım önlemler konmuş fakat onlar gerçeklere çok uymadığı için bu taşaron üzerinden delinmiş oldu ve bu delinme istisnai bir durum olmaktan çıktı; kurumlaşmış durum haline gelmiş durumda iken bunu da hem belediyeler gerekli hem de devlet kuruluşları bilmesine rağmen bu konuda da müdahale olmaması personel politikasındaki yozlaşmayı artırıcı bir unsur. Mesela siz kadın örgütü olarak ya da başka bir takım örgütler olarak belediyeye bir talep için gittiğinizde o adam sizi anlamıyor ki, hiç anlamıyor, çünkü sizden çok uzakta veya çok geride. O adam oraya parti ilişkileri, siyasi ilişkileri sayesinde, sadece bayrak astığı için gelmiş. Bayrak astığı için adamı ödüllendirmişler veya 'ben işsizim, işe gireceğim onun için bu partiye çalışıyorum ama parti kazanırsa benim belediyede bir yere yerleştirilmem lazım' beklentisi ve bunun kurduğu baskılarıyla oraya gelmiş bir adam. Böyle bir adam ve sana parti gözüyle bakıyor, yani siyasi olarak bakıyor, o zaman sana yapacağı şeyi sana göre ya da evrensel kurallara göre düşünmüyor, zaten öyle bir vasfı da yok. Onun için belediye kurumlarındaki bu personel taşaronları yozlaşmasının bir şekilde bertaraf edilmesi lazım. Bertaraf edilmediği sürece sizin katılım süreçleriniz sıkıntılı olur, çünkü o geliyor bir duvara çarpıyor, orada sizi anlayacak adam yok. Bir de şöyle bir şey var, taşaron üzerinden kurumlarda çalışan, normal eleman olarak veya yönetici sıfatıyla sizin karşınıza çıkan insanların aslında imza yetkisi yok. İmza yetkisi olmayan adamın devlette bir şey yapma şansı yoktur, yani sizinle ilgili istediğiniz bir şeyi hizmete dönüştürüp size geri döndüremez. O imzayı atacak adam başkadır ve o adam da genel olarak ya kızaktadır ve belediyeye gelmeden maaş alıyordur ya da başka işler yapıyordur. Onun için imza atan adamla işi yapan adamın aynılaştırılması lazım yeniden. Aynılaştırılmadığı sürece karşınıza varolan atıl bürokratik yapı, ikincil bir bürokratik yapı çıkartıyor. Çünkü bu sefer sizinle muhattap olan adamın imza atan adamı da ikna etmesi lazım ya da sizin ayrıca onu da ikna etmeniz lazım, bir de onların üzerindeki adamı ikna edeceksiniz ki süreci tamamlayabilesiniz. Mesela KPSS yoluyla insan alınıyor, memur alınıyor belediyeye, önceki uygulamayla şimdiki uygulama arasında o konuda fark var. Sınava girmek isteyenler girer, belli bir limitin üzerinde puan alır. Örneğin Şişli belediyesinde, Kağıthane belediyesinde, Beyoğlu belediyesinde eleman açığı var ve oraya insan alınacak, o ilgili kuruma, bu sınavı yapan kuruma bildiriliyor ve belli bir limitin üzerinde puan alanların hepsi yönlendiriliyordu. Şimdi önceden belediye 'şu vasıfta şu kadar insana ihtiyacım var' diye bildiriyor ve sınava giren insan da o belediyeleri tercih ediyor. Ondan sonra o

limitte puanı aldıktan sonra merkez tarafından dağıtımı yapılıyor 'siz Kağıthane belediyesini tercih etmişsiniz, onun da talebi var, sınavınızda aldığınız puan şunun üzerinde, o zaman siz buraya gidin görüşün' diye. Böylece bir tasnif durumu var şimdi, eskiden böyle bir tasnif yoktu. Fakat tasnif olmadığı dönemde de tasnif olduktan sonraki dönemde de olayın şöyle bir istismara açık yanı var, sözlü mülakat. Siz isterseniz 100 üzerinden 100 alın, -Kağıthane belediyesi örneğinden gidelim- sadece bir tane sizin vasfınızda adama ihtiyacı olsun ve sizin vasıf olarak yaptığınız şeyi Türkiye'de yapan başkası olmasın. Sizi sözlü mülakatta eler, istiyorsa eler çünkü sözlü mülakat subjektif bir şeydir. KPSS yoluyla merkezi anlamda gelen insanlara da bakıyorsunuz mesela diyelim ki AKP var, AKP'li tipler öyle ya da gidiyorsun CHP'li belediyede KPSS'nin CHP'li tipi var adamda, öteki giremiyor, burada da öteki giremiyor orada da öteki giremiyor. Mesela 20 kişi geldi, sözlü mülakat yapılıyor, o 20 kişiyle ilgili bilgiler zaten mülakatı yapan adamlara geliyor veya o adamlar o adamları istiyor. Yani gelen adamı o belirliyor, süreç böyle işliyor. O 20 tane adamın burada 5'inin referansı varsa o 5 kişi giriyor, öteki 15 kişi ağzıyla kuş tutsa hikayedir yani, ne kadar vasfı olursa olsun fark etmez. Burada personel oluşturulmayı belirleyen şey vasıf veya liyakat değil siyasi ilişkilerdir. Bunu bertaraf edecek mekanizmalar olduğu sürece ve bu konuda böyle merkezi ve yasakçı bir anlayışı ve denetim ihtiyacı anlayışı ne kadar bertaraf edilebilirse vasıflı insanın gerçekten girebilme ihtimali de o kadar yükselir. Buna uygun mekanizmaların gerek merkezi hükümette gerekse belediyelerde anlayış olarak oturtulması lazım. Bu bir demokrasi kültürü meselesidir, bu oturduğu oranda bu iş daha sağlıklı olur ama şu an Türkiye'deki genel durum buna biraz uzak. Toplumdaki bu sosyallikle ilgili çeşitliliğin artması, bilgi teknolojilerinin ya da bilgi çağının getirdiği bir takım zorunluluklardan dolayı bunu hayat kendisi deliyor ama bu delişlerin biraz kurumlaşabilmesi lazım. Belediyelerin böyle bir zaafiyeti var, böyle bir eksiği var ve bu eksik örgütlü ya da örgütsüz halkın bir problemi olarak size geri döner. Çünkü sizin kendi alanınızda birebir hissettiğiniz ve hayati değer attettiğiniz şey oradaki adamlar için hiçbir önem arz etmeyebilir, etmiyor da zaten. Bir de şöyle bir şey var, o nedenle de yaptırmanız ne kadar haklı olursanız olun, yaptırmanız için baskı kurmanız gerekir, toplumsal baskı, siyasi baskı ve bunun için gerekli siyasi referansları veya toplumsal referansları kullanmanız gerekir. Bunun için gerekiyorsa basını kullanmanız gerekir, sizin sadece iyiniyetle talep eden, bir sorun var ve bunun çözümünü bekleyen olmaktan çıkarak bu işin sonuçlanması için sizin örgütlemeniz gereken, desteklemeniz gereken mekanizmaları

da örgütlemeniz gerekir. Bu mekanizmalar size bu işi yaptıracak kurumu kuşatacak, baskı altına alacak ve yaptırma zorunluluğu hissettirecek mekanizmalar olmak zorunda.

Katılımcı: Mesela belediyelerde halkla ilişkiler bölümleri var, hiç de bir işe yaramazlar, en azından Adana'da öyle. STK'larla ilişkiler bölümü, en azından STK'ların görüşlerini, taleplerini, projelerini alacak, değerlendirecek ve bir üst makama anlatıp şey çıkaracak. Biz bunu çok arzu ediyoruz, çünkü hangi birime nasıl müracaat edeceğimizi bilemiyoruz. Götürüyoruz dilekçeyi veriyoruz, dediğiniz gibi takip ediyoruz Mehmet beyde, Mehmet beye gidiyoruz Ahmet beye göndermiş, Ahmet beye gidiyoruz Süleyman beye göndermiş, o neredede 1 hafta yok, 15 gün yok, falan. Yani böyle sıkıntılar yaşıyoruz, onun için acaba olamaz mı böyle bir şey?

Hüseyin İrmak: Olabilir ama ona belediye başkanının inanması lazım. Bir de sivil toplum kuruluşu adı altında bir takım yapılanmalar daha var, onların da aslında adı sadece sivil toplum kuruluşu. Adam aslında kahve açmak için ya da kendisini belediye meclis üyesi adayı yapabilmek için parası var bir dernek kuruyor ama dernek küçük bir şirket gibi, küçük bir esnaf gibi çalışıyor ya da çalışmıyor 'çanta derneği' deniyor ya onlara. Bu adamlar gerçekten sivil toplum kuruluşu olan adamlardan daha fazla şey istiyorlar, daha çok ilişkileri var, daha çok baskı kuruyorlar ve istediklerini de alıyorlar. Aslında sen onun sadece başka bir amaç için paravan bir mekanizma olduğunu bilmene rağmen ve belediye başkanının da bilmesine rağmen sadece fazladan problem çıkarmasın tarzında bir anlayışla adama istediği veriliyor. Mesela gerçek anlamda bir ilçede 50 tane sivil toplum kuruluşu varsa 50 tane de böylesi var ve bu adamların belediyeye gelişi sizin gelişlerinizden çok daha fazla, çok daha sıklıkla geliyorlar ve çok daha fazla şey istiyorlar ve onlar mesela yönetimi bunaltıyor da. Bir imaj oluşuyor, ondan sonra gerçekten doğru çalışan ve gerçekten birşey isteyen adamın talebi yapılırsa da yapılmıyor. Böyle bir yan var.

Nurhan Yentürk: Çok net aslında mesajınız, burada doğrudan başkana oynamak gibi ve bir anlamda tamamen siyasi bir kişilik olduğu için ve oy alma kaygısıyla iş yaptığı için o oy kaybetme kaygısı yaratacak tümünden kampanyalar yapmak, yani basına açık, basını da orada içine alacak şekilde, yani 'burada kadın merkezi lazım' deyip orada 3 gece yatmak falan gibi. Ancak bu tür şeyler anladığım kadarıyla süreci

hareketlendirecek, özellikle STK'lardan beklenecek türden şeyler olabilir. Ama onun dışında gerçekten biz geçen seneki eğitimde merkezi yönetimde nasıl bütçeyi izleyebiliriz ve bütçede sosyal harcamalara eklemeler yapabiliriz ya da değişik kanunlar geçirtebiliriz diye bir eğitim çalışması yaptık. Çok yetkin insanlar geldi parlamentonun bürokratları, bütün süreci anlattılar, her taraftan nasıl girilebilir, önerge vererek, komisyonlara katılarak, vs. ama sonuçta kendilerinin söylediği ve bizim de özel olarak çıkarttığımız şey şu oldu ki büyük projeler, projeler için bütçe başbakanın kararıyla çıkıyor. Mesela bizi en çok ilgilendiren o engelliler yasası başbakanın aklına yatmış olması nedeniyle çıkıyor ve ondan sonra o yasayla ilintili bütçe de ödenek olarak konuluyor. Burada mesela ne ... etkisi var, ne özürülüler daire başkanının ekisi var, ne sivil toplum kuruluşlarının, o süreçte başbakana, oradan oynamak gerekiyor gibi aslında hiç de demokratik olmayan ama Türkiye'nin de, Türk siyasi kültürünün de gerçeğini yansıtan bir şey. Tabii öteki tarafları da boş bırakmamak gerekir gerçekten, yazılı sorduğu zaman belediye kadın derneklerinin doldurup mutlaka bir şey de vermesi gerekiyor. Orada tembellik etmemek lazım, yani 'bunun sonucunda zaten orada bir şey olmuyor' dememek lazım, orada ne açık süreç varsa girmek lazım ama galiba bu şeyleri etkilemek çok önemli. Beni bir de sizin anlattıklarınızdan en çok etkileyen, hiç öğrenmeyen bir kurum belediye anladığım kadarıyla. Yani devlette hiç olmazsa kalıcı bazı memurlar ve şeyler var, taşaronlaşmayla beraber belediyelerde bu hepten yok olmuş. O nedenle siz eğitim deyince ondan da birazcık endişeleniyorum, yani birlikte yapabileceğimiz her türlü eğitimi tasarlayıp yapmak bir sonraki dönemde sıfırlanıyor gibi, tamamen başka bir kitleyle karşı karşıya kalmak gibi bir durum çok yaygın.

Hüseyin İrmak: Evet o çok net. Çünkü her dönem değiştiğinde belediye sıfırlanıyor, yeniden başlıyor, herşey yeniden başlıyor, çok büyük oranda sıfıra çok yakın oluyor ya da sıfır oluyor. Herşeyi yeniden başlatmak lazım ve bu her 5 yılda bir tekrarlanan bir rutin durumunda. Onun için ben bazen diyorum "bu seçim olmasa mı" falan, "belediye seçimlerine gerek yok" diyorum bazen! Çünkü 5 yılda öğrenen adamların hepsi 6. yılda bertaraf edildiği için tam ona birşey anlatma noktasına gelmişken adam gidiyor zaten, başkası geliyor veya işte taşaronla geliyor, onlar daha ayrı zaten. İçerideki insanın yine bir kurum psikozu, bir şeyi var yani ama ötekilerin hiçbir şeyi yok, adam işgalci ya da zaptetmiş psikolojisinde, yarın zaten olmayacak ve zaten imza yetkisi olmadığı için sorumluluğu da yok. Onun yaptığı tasarruflardan dolayı

müfettiş sorgusuna çekilmesi veya yargılanma ihtimali yok, böyle bir şey yok. Onun için de 'şu yapılsın' diyebilir ötekine, öteki de imzayı atan sorumlu olacağı için yaptığı şey mevzuata uygun değil, yasal değil filan veya yargılanma ihtimali olabileceği için imza atmayabiliyor. Bu da iç problem ama dediğiniz gibi, yani belediyede öğrenme problemi var ve hakikaten öğrenmeye en kapalı ve özellikle de taşaronlaşmadan sonra çok daha kapalı halde ve vasıf çok daha düşmüş durumda. Belediye özelinde konuştuğumuz için –başbakan örneğini de verdiniz- belediyeden bir şey istemenin ikili yolu var, bir yandan siz dışarıdan baktığınızda dilekçe verilir, bir takım kurumlardan geçer, onaylanır ve olursa olur olmazsa olmaz. Bu aslında pek sonuç alıcı bir yol değil çünkü dilekçe hemen yok olabilir, hemen sümen altı olabilir, hiçbir şey değil yani aslında. Olayın mantıki mekanizmalarını mutlaka takip etmemiz ve oraları doldurmamız şart ama bu süreçte başbaşa belediye başkanını ikna etmek zorundasınız. Yani ona ulaşacaksınız ve baskıyı oraya kuracaksınız. Artık belediye başkanına ulaşmak daha kolay çünkü popülizm yaptıkları, hatta bizim bir çok belediye başkanı cep telefonlarını herkese ilan ediyorlar, vs. Mekanizmayı yapacaksınız ve belediye başkanını da ikna edeceksiniz. İkili bir süreciniz var, bu ikili süreci besleyecek unsurları, toplumsal destekleri, basın veya diğer kurumları ya da olayı kitleye yayabilecek mekanizmaları da yedeğinizde tutmanız şart. Bir sürece başladığınızda 'bu süreç tıkanırsa yaparız' demeyeceksiniz, süreçle beraber başlayacak. Yani olayın kitle desteği yanları, bürokratik mekanizması ve en tepedeki adamın ikna edilmesi süreci –üçlü bir süreç gibi oldu- birarada yürümesi, birarada başlaması lazım. Siz bunu yaparken ötekileri de destekleyerek organize etmeniz lazım. Ama tabii Doğu'da bu biraz daha farklı.

Katılımcı: 3 T kuralı vardır, talep et, takip et, taciz et! Yani sizin dediğiniz bu oluyor.

Hüseyin İrmak: Evet biraz ona giriyor. Bir de mesela sizin istediğiniz talepler belediye başkanının popülist olarak işine yarıyorsa oradan bir imaj, bir prestij elde ettiğini düşünüyorsa yapıyor, hem de o zaman diğer mekanizmalara hiç gerek olmadan bile yapabilir. Sadece onun kendisine de bir yararının olduğunu görmesi lazım. Eğer istediğiniz şeyin ona bir yararı varsa bunu da ona göstermeniz lazım, hatta biraz daha iyi paketlerseniz daha iyi olur.

Katılımcı: Bizim işimiz de çok zor, halk olarak bizim belediyeden daha çok çalışmamız lazım.

Hüseyin Irmak: Önemli örnekler var mesela, 2010 Kültür Başkenti belediyelerde çalışan önemli kesimlerdeki insanları kültür, sanat, politika konusunda eğitim yapıyor. Belki 2 sene sonra o insanların hiçbiri o görevde olmayacak belediye de olsa. Yani sürekli çaba göstermek gerekiyor. STK'ların büyük problemidir bu biliyorsunuz, hep gönüllüler değiştiği için bir türlü öğrenememe hali vardır, aktarılamaz o bilgi, daha vahim bir durum var yani. Bir de mesela yapılan çalışmaların edindirdiği tecrübenin yazılı hale gelmesi gibi bir kültür yok belediyede, böyle bir şey yok. Çünkü yazı aslında tehlikedir, çünkü kendinizi bağlarsınız ve yargılanma ihtimaliniz olur. O nedenle özellikle de açılım gerektiren şeylerde yazılı olmaması tercih edilir. Yönetim kültürü açısından belediyelerde bu işlerde raporlama diye bir şey yok ama raporlanması, bir sonuç değerlendirmesinin olması ve bunun resmi evrak olarak bir yerlerde durması lazım. Fakat böyle bir süreklilik yok, bir de dediğim gibi sakıncalı bakıldığı için yok. Mesela şimdi seçimden sonra Sarıyer belediyesi değişti CHP'li oldu, Kartal ve Maltepe belediyeleri değişti CHP'li oldu; allak bullak oralar, istediğiniz hiçbir işi yapamazsınız. Belediye kendi işlerini bile yapamıyor şu anda, acayip bir durumda. Bu hep böyle olur. Belediye kendisi için, kurumsal çıkarı için gerekli işi bile yaptıramıyor. Onun için bu işlerin bir şekilde kurumlaştırılması, süreklileştirilmesi ve bir şekilde düzene oturması lazım. Bu merkezi bir sorun.

Katılımcı: Aslında AKP'nin siyasi toplumu açması bu anlamda gerçekten olumlu bir gelişme olabilir.

Hüseyin Irmak: Tabii olumlu, mesela siyaset akademisi diye bir şey açtılar. Siyaset akademisinden çıktıktan sonra belediye başkanlığı, meclisine üye oluyorlar. Mesela oradan çıkan adamlar aday oluyorsa daha kolay referans oluyor ve daha kolay aday gösteriliyor ya da aday yapılacakları oraya gönderiyorlar.

Katılımcı: Bunun dışında bir model var mı?

Hüseyin Irmak: Çeşitli örnekleri var. Bize o derste Hollanda'dan bir örnek anlattılar, çeşitli ülkelerde güzel örnekleri var. Mesela her belediyenin kültür merkezi veya merkezleri vardır, ama kültür yönetimi diye ciddi bir problemi de vardır belediyelerin. Çünkü kültür merkezlerine bakış açısı nikah salonu durumundadır aşağı yukarı. Bir

de kültürel faaliyet olarak algılanan şeyler siyasi anlayışına hizmet ettiği orandadır, onun için de kültür merkezleri vardır ama kültür merkezlerinin hiçbiri özerk değildir. Orada çoğunun alt örgütlenmeleri ya yoktur, ya da çok zayıftır. Orada kültür formasyonu almış adamlardan ziyade bir kaç tane daha diğerlerine göre daha fazla kitap okuyan siyasi birileri vardır, kendi adamlarıdır ama diğerlerine göre 2-3 kitap daha fazla okumuştur ya da 2 tane tiyatroya falan gitmiştir yahut gidiyordur. O tip adamlardır. Kültürel faaliyetler aslında küçümsenir ama mutlaka da denetlenir çünkü aslında tehlikelidir de. Mesela orayı özerk bıraktığında oradan yürütülecek kültürel faaliyetler yönetimin işine gelmeyebilir, hem kişisel çıkar anlamında hem de dünyaya bakış açısı anlamında işine gelmeyebilir. O nedenle de orayı denetler ve orada herşeyin mutlaka denetim altında olmasını ister ama diğer taraftan da küçümseme aslında etkisini daraltmaya yönelik bir şeydir. Kültür merkezlerinin hiçbiri özerk değildir.

Katılımcı: Mahalle muhtarlarının etkisi mesela Kağıthane’de nedir?

Hüseyin Irmak: Mahalle muhtarlarının genel olarak bütün belediyelerde etkisi vardır, o kendi kişisel girişimleri ve gayretleriyle, kişisel özellikleriyle artar veya azalır. Bütün belediyelerde, mesela AKP’li belediyelerin hemen hemen hepsinde muhtarlarla periyodik toplantılar yapılır. Bu toplantılarda muhtarlar kendi mahallelerinden aldıkları bir takım sorunları o toplantıya taşırlar. Bazılarını takip ederler, bazıları takip ettikleri oranda da olur, yani muhtarların bir anlamda etkisi ve yaptırım gücü vardır.

Katılımcı: Yani başkana ulaşamazsak muhtardan şansımızı deneyebiliriz?

Hüseyin Irmak: Muhtarı denemek mutlaka kanallarınızdan biri olması lazım. Muhtarın da kişisel becerilerine bağlı, ama özellikle AKP ve o tarzdaki belediyelerde muhtar ilişkileri vardır. Bir platform gibidir o da, muhtarlarla her ay düzenli toplantılar yapılır. Bir de AKP’li belediyelerde şöyle bir şey var, ondan önce Fazilet, Saadet’te falan da başlamıştı, mesela ilçedeki diğer mülki müdürler, tapu müdürü, nüfus müdürü, vb. onlarla, okul müdürleriyle ve muhtarlarla düzenli toplantılar yapılır. Okul müdürlerinden, muhtarlardan veya diğerlerinden bazı talepler alınır ya da durum öğrenilir, buna göre bazı şeyler yapılır veya yapılmaz. Böyle bir toplantı mekanizması da bu düzeyde vardır ve aşağı yukarı oralardan da bir takım sonuçlar çıkar.

Benim anlatacaklarım aslında bunlar, genel durum da budur, ne kadar yardımcı oldum bilmiyorum ama.